

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5343 Методичні вказівки
до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи
з дисципліни **«Кримінально-процесуальне право»**
для студентів спеціальності 081 *«Право»*
(відповідно до вимог ECTS)
усіх форм навчання

Суми
Сумський державний університет
2022

Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни «Кримінально-процесуальне право» / укладач О. В. Ільченко. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 90 с.

Кафедра кримінально-правових дисциплін та судочинства
ННІ права

Зміст

	С.
Вступ.....	4
Теми семінарських (практичних) занять.....	8
Тема 1. Поняття, суть і завдання кримінального процесу..	9
Тема 2. Кримінальний процесуальний закон.....	12
Тема 3. Засади кримінального процесу.....	14
Тема 4. Суб'єкти кримінального процесу.....	18
Тема 5. Докази та доказування в кримінальному процесі..	21
Тема 6. Відшкодування шкоди в кримінальному процесі..	25
Тема 7. Процесуальні строки та витрати.....	28
Тема 8. Заходи забезпечення кримінального провадження.....	32
Тема 9. Загальні положення досудового розслідування....	37
Тема 10. Провадження слідчих (розшукових) дій.....	40
Тема 11. Повідомлення про підозру.....	45
Тема 12. Призупинення і закінчення досудового розслідування.....	47
Тема 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.....	50
Тема 14. Підсудність та підготовче судове провадження...	54
Тема 15. Судовий розгляд.....	56
Тема 16. Провадження з перегляду судових рішень.....	61
Тема 17. Виконання судових рішень.....	66
Тема 18. Особливі порядки кримінального провадження..	68
Тема 19. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.....	72
Список рекомендованої літератури.....	75
Словник основних термінів і понять.....	79
Індивідуальна робота студентів.....	83
Програмні питання для підготовки до іспиту з навчальної дисципліни «Кримінально-процесуальне право».....	85

Вступ

Освітній процес закладу вищої освіти серед загальних питань свого забезпечення передбачає обов'язкове врахування специфіки підготовки молодих фахівців для різних галузей державного будівництва та місцевого самоврядування. Особливу роль тут відіграє юриспруденція, адже будь-яка діяльність повинна здійснюватися виключно в межах правового поля, забезпечувати й контролювати яке покликаний сучасний юрист, без активної участі та свідомої позиції якого подальші розбудова правової держави і формування громадянського суспільства просто неможливі.

Заклад вищої освіти юридичного профілю в цьому процесі виконує «посередницьку» роль – забезпечує ринок праці молодими фахівцями з належним рівнем теоретичних знань та практичних навичок. Безумовно, молода особа, яка здобула вищу юридичну освіту, ніколи не залишиться без роботи.

Кримінально-процесуальне право України належить до навчальних дисциплін, засвоєння яких є фундаментом фахової підготовки юриста.

Це зумовлене насамперед необхідністю глибокого вивчення теорії (доктрини) кримінального процесу і норм кримінально-процесуального права, які регулюють діяльність суб'єктів кримінального процесу, спрямовану на охорону прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду для того, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнений до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Зважаючи на це нормативне положення, на кримінальний процес покладається місія бути одним із найголовніших та найдієвіших засобів захисту людини, її життя і здоров'я, честі та

гідності, недоторканності й безпеки, які відповідно до положень ст. 3 Конституції України визнаються найвищою соціальною цінністю. Водночас кримінальний процес може бути також небезпечним засобом порушення прав, свобод та законних інтересів людини, якщо він проводиться недобросовісними, небажачими, непрофесійними суб'єктами. Тому корисно не лише знати свої права, а й вміло ними користуватись у випадках необхідності бути залученим до сфери кримінальної процесуальної діяльності.

Тому найбільш важливого значення набуває отримання студентами навичок вирішення різноманітних типових і нетипових практичних ситуацій, критичного оцінювання обставин, які можуть виникати в разі здійснення кримінального судочинства, вміння відшукувати і знаходити правильні, адекватні відповіді на практичні питання, а також юридично грамотно оформлювати процесуальні дії та ухвалювати рішення.

Кримінально-процесуальне право як навчальна дисципліна ґрунтується на базі науки кримінального процесу, кримінально-процесуального права та практики його застосування.

Кримінальний процес належить до тих навчальних дисциплін, що займають провідне місце у професійній підготовці юристів різної спеціалізації. У реальному житті практично кожному випускникові юридичного закладу освіти так чи інакше доведеться зіткнутися з фактами кримінальних правопорушень. Тому глибоке вивчення кримінально-процесуального права та теорії кримінального процесу – одна з основних умов успішної роботи на посадах слідчих, прокурорів, суддів, адвокатів, співробітників оперативних підрозділів органів Національної поліції та в інших сферах правозастосовної діяльності. Важливо й те, що сам кримінальний процес дозволяє поглибити уявлення про істину, законність та справедливість, навчає уважного і чуйного ставлення до особи, навіть якщо вона переступила межу, дозволена законом.

Система навчальної дисципліни «Кримінальне процесуальне право» вміщує в собі дві частини: Загальну та Особливу.

У Загальній частині розглядаються поняття і завдання кримінального провадження, його основні наукові категорії, система стадій, джерела кримінального процесуального права України, засади кримінального провадження, правовий статус суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, доказове право, порядок відшкодування шкоди в кримінальному процесі, положення про процесуальні строки і витрати, заходи забезпечення кримінального провадження.

Особлива частина присвячена докладному вивченню процесуальної діяльності, що відбувається на кожній стадії кримінального провадження, особливих порядків кримінального провадження, а також міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

У методичних вказівках містяться задачі проблемного характеру, вирішення яких сприятиме засвоєнню окремих наукових категорій, запропоновані тестові завдання до кожної з тем курсу, які дозволяють студентам самостійно, об'єктивно оцінити власні знання.

Методичні вказівки складено з урахуванням положень таких видань:

1. Практикум із кримінального процесуального права. Загальна частина : методичні вказівки для студентів спеціальності 081 «Право» (освітня програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / укладач Н. М. Сенченко. – Чернігів : ЧНТ, 2018. – 74 с.

2. Кримінальний процес (загальна та особлива частини) : навч.-метод. матеріали для курсантів 2-го та 3-го курсів ННПФПСКМ та ННПФЕКП за спеціальностями «Правознавство» та «Правоохоронна діяльність» / Л. Д. Удалова та ін. – Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2015. – 97 с.

3. Сербін М. М. Практикум з кримінального процесу : навч. посібник / М. М. Сербін, О. А. Солдатенко. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 84 с.

4. Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни «Кримінальний процес» / укладачі: О. В. Ільченко, П. М. Маланчук. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 142 с.

За результатами вивчення курсу «Кримінально-процесуальне право» студенти повинні:

- **знати** основні проблеми науки кримінального процесу; функції судової влади в системі державної влади та форми їх здійснення; суть і значення процесуальної форми; джерела кримінального процесуального права; поняття і зміст кримінальних процесуальних правовідносин, їх місце в механізмі правового регулювання; процесуальне становище суб'єктів кримінального провадження; теорію доказів; чинні норми кримінального процесуального права; систему процесуальних актів та вимоги, яким вони повинні відповідати; теорію ухвалення рішень у кримінальному провадженні;

- **вільно** орієнтуватися в системі кримінального процесуального законодавства України, постійно ознайомлюватися з практикою застосування кримінального процесуального законодавства загальними судами України, перспективами його розвитку відповідно до основних напрямків судово-правової реформи;

- **вміти** правильно тлумачити норми кримінального процесуального права; використовувати дані науки кримінального процесу для підвищення професійних знань; застосовувати основні положення теорії доказів у кримінальному процесі; складати кримінальні процесуальні документи та ділову документацію; належним чином обґрунтовувати та мотивувати процесуальні рішення.

Теми семінарських (практичних) занять

Назва теми
Тема 1. Поняття, суть і завдання кримінального процесу
Тема 2. Кримінальний процесуальний закон
Тема 3. Засади кримінального процесу
Тема 4. Суб'єкти кримінального процесу
Тема 5. Докази та доказування в кримінальному процесі
Тема 6. Відшкодування шкоди в кримінальному процесі
Тема 7. Процесуальні строки та витрати
Тема 8. Заходи забезпечення кримінального провадження
Тема 9. Загальні положення досудового розслідування
Тема 10. Провадження слідчих (розшукових) дій
Тема 11. Повідомлення про підозру
Тема 12. Призупинення і закінчення досудового розслідування
Тема 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування
Тема 14. Підсудність та підготовче судове провадження
Тема 15. Судовий розгляд
Тема 16. Провадження з перегляду судових рішень
Тема 17. Виконання судових рішень
Тема 18. Особливі порядки кримінального провадження
Тема 19. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

Тема 1. Поняття, суть і завдання кримінального процесу

План

1. Поняття, суть та форми кримінального процесу.
2. Завдання кримінального процесу.
3. Система стадій кримінального процесу.
4. Кримінально-процесуальна форма, функції, відносини та гарантії.
5. Кримінально-процесуальні акти.

Ключові поняття: кримінальний процес, поняття, форми, завдання, стадії кримінального процесу, кримінально-процесуальні акти.

Мета – визначення суті, форм та завдань кримінального процесу, стадій КП, кримінально-процесуальної форми; вивчення кримінально-процесуальних актів.

Питання для самоконтролю

1. Поняття, суть та форми кримінального процесу.
2. Охарактеризуйте кримінальний процес як специфічний вид діяльності.
3. Охарактеризуйте кримінальний процес як галузь права.
4. Охарактеризуйте кримінальний процес як галузь науки.
5. Охарактеризуйте кримінальний процес як навчальну дисципліну.
6. Визначте взаємозв'язок кримінального процесу з іншими галузями права, науками та навчальними дисциплінами.
7. Визначте та охарактеризуйте завдання кримінального провадження.
8. Охарактеризуйте поняття швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування і судового розгляду.
9. Визначте систему стадій кримінального процесу.
10. Характеристика кримінально-процесуальної форми.
11. Назвіть та охарактеризуйте функції кримінального процесу.

12. Кримінально-процесуальні правовідносини.
13. Система кримінально-процесуальних гарантій.
14. Характеристика кримінально-процесуальних документів.

Практичні завдання

1. Петренку було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК України. За результатами судового розгляду справи Петренко був засуджений до позбавлення волі строком на три роки. Петренко подав апеляційну скаргу на вирок. Проте апеляційна скарга була повернута на підставі п. 4 ч. 3 ст. 399 КПК України.

Зазначте, які стадії кримінального процесу пройшло кримінальне провадження?

2. У залі судового засідання було розпочато розгляд кримінального провадження щодо обвинувачення Доценка, Муліна і Назаренка за ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство) і ч. 1 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження). У результаті досудового розслідування було встановлено, що вони грубо порушували громадський порядок і завдали потерпілому тяжкого тілесного ушкодження. Захисник Доценка (адвокат юридичної консультації), зважаючи на те, що тілесне ушкодження міг спричинити лише один з обвинувачених, усю захисну промову присвятив обґрунтуванню вини Муліна.

За результатами судового розгляду кримінального провадження Доценко і Мулін були визнані винними у вчиненні кримінального правопорушення, а Назаренко – виправданий. Потерпілий звернувся до юридичної консультації, де адвокат за його дорученням склав апеляційну скаргу на вирок суду, в якій обґрунтовував, що вина обвинуваченого Назаренка доведена наявними матеріалами кримінального провадження.

Оцініть дії адвокатів із точки зору сутності кримінальних процесуальних функцій.

3. До чергової частини Національної поліції звернувся Свіщов із заявою про вчинене щодо нього кримінальне

правопорушення. Приймавши заяву, черговий поліції пояснив Свіщову, що дії з перевірки та вирішення його заяви будуть виконуватися лише після внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, оскільки саме тоді виникають кримінально-процесуальні правовідносини, що надають працівникам поліції відповідні повноваження.

Чи є правильним пояснення чергового органу Національної поліції?

Коли виникають та припиняються кримінально-процесуальні правовідносини?

4. Під час досудового розслідування за підозрою Федоренка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (зґвалтування неповнолітньої), виникла необхідність провести освідування підозрюваного відповідно до вимог ст. 241 КПК України. Оскільки слідчий мав намір самостійно провести освідування підозрюваного, він запросив понятого й оглянув підозрюваного Федоренка. Про результати проведеного освідування слідчий склав акт, який підписав підозрюваний Федоренко й сам слідчий.

Ознайомившись із положеннями ст. 241 КПК України, з'ясуйте, чи не були допущені слідчим порушення кримінальної процесуальної форми.

Якщо так, то які саме?

5. Слідчий викликав як свідка Федорова, і під час допиту поставив йому низку запитань, що стосуються змісту листів, отриманих ним від підозрюваного. Федоров на ці запитання відповідати відмовився, посилаючись на положення Конституції України щодо гарантій таємниці спілкування.

Чи є правильними дії Федорова?

Про які процесуальні гарантії йдеться в цьому випадку та чи були вони порушені?

Теми рефератів та доповідей

1. Історичні типи (форми) кримінального процесу.
2. Історія становлення та розвитку вітчизняного кримінального процесу.
3. Моральні засади кримінального провадження.
4. Сучасні напрями вдосконалення кримінальної процесуальної форми.

Тема 2. Кримінальний процесуальний закон

План

1. Поняття, сутність і значення кримінального процесуального права.
2. Джерела кримінального процесуального права.
3. Поняття, структура і види кримінальних процесуальних норм.
4. Чинність кримінального процесуального закону в просторі, часі та щодо осіб.

Ключові поняття: кримінальне процесуальне право, поняття, сутність, джерела, завдання, кримінальні процесуальні норми, кримінально-процесуальний закон.

Мета – визначення сутності, значення та завдань кримінального процесуального права, джерела кримінального процесуального права, понять, структури і видів кримінально-процесуальних норм.

Питання для самоконтролю

1. Поняття, сутність і значення кримінального процесуального права.
2. Охарактеризуйте джерела кримінального процесуального права.

3. Визначте поняття, структуру і види кримінальних процесуальних норм.
4. Визначте ознаки кримінальної процесуальної норми.
5. Визначте особливості структури норм кримінального процесуального права.
6. Чинність кримінального процесуального закону в просторі, часі та щодо осіб.

Практичні завдання

1. У кримінальному провадженні щодо обвинувачення Петрухіна в завданні умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень учневі 7-го класу на судове засідання прийшли класний керівник і п'ять учнів, щоб бути присутніми під час слухання справи, а пізніше обговорити процес у класі. Головуючий у судовому засіданні запропонував учням залишити зал судового засідання, зазначивши, що закон не дозволяє неповнолітнім бути присутніми на судовому засіданні. Класний керівник заперечила головуючому, заявивши, що згідно із законом будь-яке судове засідання є відкритим і кожний громадянин незалежно від віку може бути присутнім під час розгляду кримінального провадження. Крім того, інформацію про вчинений злочин розміщено в мережі Internet та місцевих ЗМІ. Тому було б доцільно, щоб учні дізналися про обставини вчиненого злочину безпосередньо в залі суду.

Вирішіть спір відповідно до вимог кримінального процесуального закону.

Чи може бути така ситуація, що опублікований закон набуває чинності лише частково (певні норми діють з іншого часу)? Якщо така ситуація можлива, наведіть приклад.

2. Перебуваючи на курорті в Болгарії, Савчук через ревності посварився з дружиною. Після посадки на літак в аеропорту Софії Савчук почав вимагати від дружини пояснень із приводу її відсутності в готелі в день від'їзду. Під час польоту, після того як дружина відмовилася відповідати, Савчук вдарив її

ножем в обличчя. Літак здійснив посадку в Києві. Родина Савчуків проживає у Варшаві.

За правилами кримінального процесуального закону якої держави необхідно розслідувати це кримінальне правопорушення?

3. Громадянин Польщі Логовський, який тимчасово проживає в Україні, перебуваючи в службовому відрядженні в Литві, став свідком вчинення тяжкого злочину. Через деякий час з правоохоронної установи Литви надійшло доручення правоохоронним органам України з проханням допитати Логовського як свідка.

Правилами кримінального процесуального закону якої держави необхідно керуватися під час виконання цього доручення?

Яким кримінальним процесуальним законом повинен би керуватися слідчий із Литви, який прибув би до України для допиту Логвиненка як свідка?

Теми рефератів та доповідей

1. Реформування кримінального процесуального законодавства в період розбудови правової держави.
2. Правозастосовне тлумачення норм кримінального процесуального права.
3. Оцінні поняття в кримінальному процесуальному праві України.
4. Судовий прецедент як джерело кримінального процесуального права в країнах англосаксонської правової сім'ї.

Тема 3. Засади кримінального процесу

План

1. Поняття, значення і класифікація засад кримінального провадження.
2. Конституційні засади кримінального провадження.

3. Спеціальні засади кримінального провадження та їх характеристика.

Ключові поняття: кримінальне провадження, засади, принципи, поняття, значення, джерела, завдання, кримінальні процесуальні норми, кримінально-процесуальний закон.

Мета – визначення сутності, значення та класифікації засад кримінального провадження.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття, значення і класифікацію засад кримінального провадження.

2. Визначте та дайте правову характеристику конституційних засад кримінального провадження.

3. Охарактеризуйте спеціальні засади кримінального провадження.

Практичні завдання

1. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо обвинувачення Кравченка в розбійному нападі захисник обвинуваченого заявив суду, що Кравченко – латиш за національністю, погано володіє українською мовою. Однак на стадії досудового розслідування слідчий не призначив йому перекладача, мотивуючи це тим, що сам Кравченко не заявляв клопотання з цього приводу. Захисник просив суд призначити його підзахисному перекладача.

На судове засідання був викликаний перекладач, і судове провадження відбувалося за його участі. За результатами розгляду суд виніс щодо Кравченка обвинувальний вирок.

Чи були допущені порушення засад (принципів) кримінального провадження?

2. Анікіна 21 травня 2021 року з'явилася за викликом слідчого на допит як свідок крадіжки мобільного телефону «NOKIA», яку скоїв Салманов, коли вони разом 18 травня 2021

року перебували в супермаркеті «Сам».

Переконавшись в особі Анікіної, слідчий запропонував їй розповісти про обставини вчиненого злочину. Анікіна відмовилася свідчити проти Салманова, мотивувавши це тим, що вони кохають один одного. Тоді слідчий попередив Анікіну про кримінальну відповідальність, за відмову від давання показань та за давання завідомо неправдивих показань і висловив своє переконання щодо співучасті Анікіної в крадіжці мобільного телефона з магазину разом із Салмановим.

Анікіна погодилася давати показання та зізналась у вчиненні злочину із Салмановим. Після проведення необхідних слідчих (розшукових) дій слідчий за погодженням із прокурором повідомив Анікіну про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України.

Чи відповідають дії слідчого засадам (принципам) кримінального провадження?

3. У клопотанні про застосування запобіжного заходу слідчий зробив такий запис: «Вчинення підозрюваним Ковальовим кримінального правопорушення підтверджується зібраними в кримінальному провадженні доказами, незважаючи на заперечення самого підозрюваного. Показання свідка Ковальової необхідно визнати недостовірними, оскільки вона є дружиною підозрюваного й зацікавлена у вирішенні кримінального провадження на його користь. Будь-яких інших доказів своєї невинуватості підозрюваний Ковальов не надав».

Чи відповідає зроблений слідчим запис засадам кримінального провадження?

4. Віцепрезидент комерційного банку «Альянс» Гольдман був викликаний до суду як потерпілий у кримінальному провадженні щодо вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України. У процесі судового слідства Гольдман звернувся з клопотанням про те, щоб кримінальне провадження здійснювали в закритому судовому засіданні. Клопотання він обґрунтував тим, що не бажає розголошення обставин події, бо це може призвести до

негативних наслідків для діяльності банку. Водночас він посилався на ст. 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність».

Суддя задовольнив клопотання і виніс ухвалу: «Зважаючи на те, що розголошення даних судового розгляду може мати негативні наслідки для діяльності комерційного банку, розгляд кримінального провадження здійснити в закритому судовому засіданні».

Чи відповідає рішення суду засадам (принципам) кримінального провадження?

5. Сімнадцятирічний Федюк і двадцятирічний Руденко вчинили крадіжку продуктів зі складу на суму 18 000 грн. Їм було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України. Під час повідомлення про підозру Федюку був присутній захисник. Коли Руденко довідався про участь захисника, він порушив клопотання про те, щоб йому також негайно дозволити запросити адвоката. У клопотанні Руденко зазначив, що в нашій країні всі рівні перед законом і судом. Слідчий поставив його в неоднакове становище з Федюком, і цим допустив порушення закону.

Чи обґрунтовані вимоги підозрюваного Руденка? У чому полягає принцип рівності перед законом і судом? Чи порушив слідчий право на захист Руденка?

Теми рефератів та доповідей

1. Презумпція невинуватості в кримінальному процесі України та практиці Європейського суду з прав людини.
2. Теоретичне розуміння змагальності в кримінальному процесі.
3. Розумність строків у кримінальному процесі України та практиці Європейського суду з прав людини.

Тема 4. Суб'єкти кримінального процесу

План

1. Поняття і класифікація суб'єктів кримінального процесу.
2. Суд, слідчий суддя, присяжний як суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності.
3. Сторона обвинувачення.
4. Сторона захисту.
5. Потерпілий та його представник у кримінальному процесі. Їх процесуальний статус.
6. Інші учасники кримінального провадження.
7. Відводи суб'єктів кримінального провадження.

Ключові поняття: суб'єкт кримінального процесу, суд, слідчий суддя, обвинувачення, прокурор, слідчий, захист, підозрюваний обвинувачений, захисник, законний представник, учасники кримінального провадження, відводи.

Мета – визначення поняття суб'єктів кримінального процесу, прав та обов'язків, їх класифікації.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття і класифікацію суб'єктів кримінального процесу.
2. Суд, слідчий суддя, присяжний як суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності. Дайте кримінально-процесуальну характеристику.
3. Охарактеризуйте сторону обвинувачення в кримінальному процесі.
4. Охарактеризуйте сторону захисту в кримінальному процесі.
5. Потерпілий та його представник у кримінальному процесі. Їх процесуальний статус.
6. Дайте кримінально-процесуальну характеристику іншим учасникам кримінального провадження.

7. Відводи суб'єктів кримінального провадження. Дайте кримінально-процесуальну характеристику.

Практичні завдання

1. Прокурор, здійснюючи свої повноваження у кримінальному провадженні щодо розслідування злочину, передбаченому ч. 2 ст. 186 КК України, дав слідчому письмові вказівки: а) допитати як свідків Савенка і Коропова; б) провести слідчий експеримент за участі потерпілого Глуценка і підозрюваного Шарапова; в) провести обшук квартири брата підозрюваного, де можуть бути приховані речі потерпілого; г) відсторонити від посади підозрюваного Шарапова.

Однак після допиту свідків і слідчого експерименту слідчий дійшов висновку, що підстав для проведення обшуку та відсторонення Шарапова від посади немає, тому вказівки прокурора в цій частині не виконав, про що повідомив останнього.

Чи відповідають дії слідчого вимогам закону? У чому полягає процесуальна самостійність слідчого? Який порядок оскарження рішень прокурора?

2. У кримінальному провадженні щодо вчинення Макаровим розбійного нападу на судові засідання з'явилися прокурор і призначений судом захисник. Під час відкриття судового засідання Макаров заявив, що захисник йому не потрібний і що він буде захищатися самостійно. У зв'язку з цим обвинувачений звернувся до суду з клопотанням про звільнення захисника від участі в кримінальному провадженні. Прокурор у своїй заяві зазначив, що Макаров обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину і тому участь захисника обов'язкова.

Як повинен вчинити суд?

Той самий випадок, але обвинувачений – неповнолітній.

Той самий випадок, але обвинувачений заявив клопотання про те, що він бажає, щоб його захищав не призначений захисник, а його двоюрідний брат Коваленко, який хоч і немає свідоцтва на право заняття адвокатською діяльністю, але два

роки тому закінчив Сумський державний університет і працює в юридичній фірмі «Глобус» помічником адвоката.

3. Ковальову було повідомлено про підозру у вчиненні крадіжки пальта в Єлізарова. Під час розслідування встановлено, що Ковальов продав украдене пальто Рюмїну, який купив його, не знаючи, що воно крадене. Пальто було відібране у Рюмїна і повернуто Єлізарову. До початку судового розгляду кримінального провадження щодо Ковальова в суд з'явився Рюмїн і подав цивільний позов про стягнення на його користь із Ковальова суми, що дорівнює вартості пальта.

Чи може бути Рюмїн допущений як цивільний позивач у цьому кримінальному провадженні?

4. Інструктор автошколи Клінкін, перебуваючи в нетверезому стані, керував автомашиною, що належала начальникові цієї школи, разом із яким вони поверталися з полювання. Порушивши правила безпеки дорожнього руху, він збив Денисенка і Савчука. Від одержаних травм Денисенко помер, залишивши на утриманні дружини, яка працездатна, але не працює, двох малолітніх дітей. Витрати на похорони взяв на себе брат загиблого. Савчук унаслідок наїзду одержав тяжкі тілесні ушкодження і перебував на лікуванні 43 дні. Після закінчення лікування його було визнано інвалідом II групи. Безпосередній власник автомашини одержав легкі тілесні ушкодження. У зв'язку з вчиненням кримінального правопорушення було розпочато розслідування.

Хто, до кого і на яких підставах може заявити цивільний позов у цьому кримінальному провадженні?

5. Під час досудового розслідування крадіжки з гуртожитку речей потерпілого Ревенка слідчий дійшов висновку, що зібрано досить доказів, які свідчать про вчинення крадіжки одним із п'яти мешканців кімнати, в якій проживав Ревенко. На цій підставі слідчий вручив повідомлення про підозру усім мешканцям кімнати.

Чи відповідають вимогам закону дії слідчого?

6. Під час досудового розслідування вбивства Блудова до

слідчого надійшли одночасно заяви батька і брата загиблого про залучення їх до провадження як потерпілих.

Як повинен діяти слідчий?

Той самий випадок, але заява батька вбитого надійшла до слідчого після того, як брат убитого був визнаний потерпілим постановою слідчого.

Той самий випадок, але слідчий визнав потерпілим і батька, і брата загиблого без їх заяв. До того ж батько заявив, що не бажає брати участі в кримінальному провадженні як потерпілий.

Тема 5. Докази та доказування в кримінальному процесі

План

1. Поняття, сутність та значення кримінально-процесуального доказування.
2. Предмет і суб'єкти кримінально-процесуального доказування.
3. Процес доказування в кримінальному судочинстві.
4. Докази в кримінальному процесі, їх ознаки та класифікація.
5. Процесуальні джерела доказів та їх види.

Ключові поняття: кримінально-процесуальне доказування, доказування, елементи доказування, значення кримінально-процесуального доказування, предмет доказування, підозрюваний, обвинувачений, збирання доказів, слідчі (розшукові) дії, оцінювання доказів, внутрішнє переконання, належність доказів, допустимість доказів, недопустимі докази, критерії допустимості, належність доказів, достатні докази, фактичні дані, факти, носії відомостей, джерела доказів, показання, речові докази, висновок експерта.

Мета – визначення поняття, сутності та значення, кримінально-процесуального доказування, предметів і суб'єктів кримінально-процесуального доказування.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття, сутність та значення кримінально-процесуального доказування.
2. Охарактеризуйте предмет і суб'єкти кримінально-процесуального доказування.
3. Характеристика процесу доказування в кримінальному судочинстві.
4. Охарактеризуйте докази в кримінальному процесі, їх ознаки та класифікацію.
5. Визначте процесуальні джерела доказів та їх види.

Практичні завдання

1. Під час досудового розслідування злочину щодо порушення правил безпеки дорожнього руху слідчий зібрав такі докази:

1) допитаний як свідок лікар швидкої допомоги Петренко пояснив, що коли він надавав допомогу потерпілому Таранчуку на місці події, останній був ще живий і повідомив, що його збив автомобіль «BMW» чорного кольору;

2) свідок Голунюк пояснив, що зі слів співробітника Ветрова йому відомо, що сусід останнього по гаражу Андріяш ремонтував розбиту фару та рихтував ліве крило на своєму автомобілі «BMW» чорного кольору і при цьому розповідав Ветрову, що скоїв наїзд на пішохода;

3) на допиті свідок Ветров підтвердив показання Голунюка;

4) підозрюваний Андріяш на допиті заперечував свою причетність до наїзду на Таранчука і заявив, що того самого дня

взагалі не виїжджав із гаража і Ветрову ні про яку аварію не розповідав;

5) під час огляду автомашини Андріяша встановлено: «BMW» чорного кольору має сліди від рихтування на лівому крилі, відсутнє скло на лівій фари, на внутрішньому боці бампера наявні плями речовини темно-бурого кольору, подібні до крові;

6) згідно з висновком судово-медичної експертизи плями темно-бурого кольору – це кров людини I групи, як і кров потерпілого;

7) свідок Бунін пояснив, що він бачив, як автомобіль «BMW» чорного кольору на великій швидкості наїхав на пішохода і зник;

8) на місці події вилучені осколки скла, за своїм зовнішнім виглядом подібні до скла від автомобільної фари;

9) згідно з висновком криміналістичної експертизи ці осколки є частиною скла від фари автомобіля типу «BMW»;

10) вивченням особи Андріяша встановлено, що він на роботі та в побуті характеризується позитивно. Двічі притягувався до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

Класифікуйте зібрані докази та зазначте їх процесуальні джерела.

2. Крицького та Савенка підозрювали в розкраданні матеріальних цінностей із продовольчого магазину. Крицький дав показання, що крадіжку з магазину він скоїв сам. Савенко при цьому не був присутній, оскільки він з ним не знайомий і раніше ніколи його не бачив. Слідчий приєднав до матеріалів кримінального провадження фотознімки, зроблені під час огляду місця події, зокрема, фотографії контрольного замка зі слідами злому, пролому в дверях та слідів, залишених знаряддями злому. Крім того, до матеріалів кримінального провадження приєднаний знімок, виявлений у Савенка під час обшуку, на якому він і Крицький стояли обійнявшись серед інших громадян, які позували фотографу.

Дайте порівняльну характеристику доказового значення фотознімків місця пригоди та фотознімка, виявленого під час обшуку квартири Савенка.

3. Харитонов, якого підозрювали у вчиненні разом із Павловим розбійного нападу на інкасатора для заволодіння грошовою виручкою, під час досудового розслідування захворів тимчасовим розладом душевного стану і за ухвалою суду був поміщений на примусове лікування до психіатричної лікарні спеціального типу. Матеріали досудового розслідування щодо Харитонова виділено в окреме кримінальне провадження та зупинено до його видужання. Кримінальне провадження щодо Павлова було направлено прокурором до суду з обвинувальним актом. Суд виніс обвинувальний вирок, який набрав законної сили.

Після видужання Харитонova кримінальне провадження щодо нього було поновлене, закінчене досудове розслідування та направлене прокурором з обвинувальним актом до суду. На судове засідання був викликаний та доставлений під конвоєм з виправної колонії Павлов, який дав показання про участь Харитонova в розбої.

Чи може бути Павлов допитаний у суді, та якщо так то як хто?

4. Власенко, Пікалов, Чиженко вчинили п'ять розбійних нападів на промтоварні магазини з метою заволодіння матеріальними цінностями. Діючи за змовою, вони під'їжджали до магазинів автомобілем «Toyota», який належав Чиженкові. Погрожуючи мисливською рушницею сторожеві, вони зв'язували останнього та ламали замки. Із магазинів співучасники зазвичай викрадали найбільш цінні речі і завантажували в машину, після чого Чиженко відвозив викрадене додому.

Під час обшуку в сараї Власенка виявлено і вилучено мисливську рушницю з двадцятьма патронами. У квартирі Пікалова слідчий знайшов лом, відмички та в'язку ключів. За місцем проживання Чиженка було вилучено лише деякі з викрадених товарів, бо більшість із них він встиг реалізувати. Під час обшуку в Чиженка було вилучено автомобіль «Toyota»,

який йому належав.

Вирішіть долю названих матеріальних об'єктів. Визначте їх процесуальну природу.

5. Єліну було повідомлено про підозру в даванні неправомірної вигоди Нураєву. Єлін винним себе не визнав і пояснив, що з Нураєвим ніколи не зустрічався і не знає його. Під час обшуку квартири Єліна знайдено лист Нураєва, в якому останній призначив Єліну місце для зустрічі в визначений час.

Чи буде лист Нураєва, знайдений під час обшуку, документом або речовим доказом? Що повинен зробити слідчий із виявленим під час обшуку листом Нураєва?

6. За вироком суду Цапліна визнано винним у тому, що він як черговий по парку залізничної станції порушив правила розмічання вагонів, а це призвело до зіткнення маневрового тепловоза з цистерною. Унаслідок допущеного порушення пролите паливо спалахнуло й зайнялося, спричинивши пожежу, внаслідок якої завдано великої матеріальної шкоди. У вирокі доказом вини Цапліна було посилання на висновок експерта, де порушення службових обов'язків Цапліна розцінювались як такі, що призвели до вищезазначеної події.

Висновок експертів був частково обґрунтований матеріалами кримінального провадження, а частково даними, відомими експертам як очевидцям події. Серед експертів був маневровий диспетчер Шарапов, який керував роботою чергового по парку.

Чи допущено порушення в кримінальному провадженні? Якщо допущено, то в чому воно полягає і до яких наслідків призведе?

7. У кримінальному провадженні про зґвалтування малолітньої потерпіла Оліна внаслідок стресу тривалий час не могла розмовляти та пояснити, що з нею сталося. Слідчий вирішив залучити для надання йому допомоги у розкритті злочину гіпнолога. Після сеансів гіпнозу потерпіла розповіла про обставини події, назвала приміщення, в якому була зґвалтована, й особу, яку згодом викрили у вчиненні інших

аналогічних злочинів.

Результати гіпнорепродукції оформлювали актами судово-психологічних експертиз про експериментальну активізацію пам'яті потерпілої. Слідчий вважав акти судово-психологічних експертиз допустимими доказами і взяв їх за основу обвинувального акта.

Оцініть дії слідчого.

Теми рефератів та доповідей

1. Правові гарантії в кримінальному процесуальному доказуванні.
2. Непрямі докази в кримінальному процесі.
3. Мета кримінального процесуального доказування.
4. Презумпції та преюдиції в кримінальному процесуальному доказуванні.

Тема 6. Відшкодування шкоди в кримінальному процесі

План

1. Поняття та види шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні.
2. Поняття, значення, предмет та підстави цивільного позову про відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
3. Відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

Ключові поняття: шкода, моральна шкода, види моральної шкоди, фізична шкода, майнова шкода, цивільний позов, підстави цивільного позову.

Мета – визначення поняття та видів шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні, предмета та підстави цивільного позову про відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття та види шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні.

2. Визначте поняття, значення, предмет та підстави цивільного позову про відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

3. Порядок відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

Практичні завдання

1. Під час прогулянки в парку Овдієнку завдали тяжких тілесних ушкоджень двоє невідомих чоловіків, унаслідок цього був пошкоджений хребет і він втратив можливість самостійно пересуватися (призначена 1-ша група інвалідності). У процесі провадження досудового розслідування кримінального правопорушення не вдалося встановити осіб, які його вчинили.

Чи має право Мироненко на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням?

Якщо так, то хто повинен її відшкодувати та якими нормами це регламентовано?

2. Двадцятирічний Івченко разом із тринадцятирічним Лавриком вчинили крадіжку автотранспортного засобу, що належав Мироненку. Крадії, не впоравшись із керуванням, вдарилися в стовп та пошкодили автомобіль на суму 9 200 гривень. Від потерпілого Митроненка надійшла позовна заява про відшкодування йому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Хто буде нести відповідальність за завдану шкоду?

Яким чином особа, якій завдано шкоди кримінальним правопорушенням, набуває статусу цивільного позивача в кримінальному провадженні?

3. Керуючи автомобілем, що належав одному з приватних підприємств міста Суми, Галенко допустив перевищення швидкості і, не впоравшись із керуванням, виїхав на тротуар, де

наїхав на перехожих, цим завдав значних ушкоджень двом особам.

Хто має право пред'явити цивільний позов про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням? Хто буде нести відповідальність за шкоду, завдану кримінальним правопорушенням, яке вчинив Галенко?

4. Із роздягальні ресторану «Мілан» Гавриленко викрав куртку, що належала Сердюку. Потерпілий, а також його батьки, допитані як свідки, заявили, що заплатили за неї в магазині «Світ шкіри» 7 200 гривень. Висновок товарознавчої експертизи: вартість куртки – 3 400 гривень.

Визначте характер і розмір завданої потерпілому шкоди в описаній ситуації. Яке значення має правильне встановлення розміру шкоди?

Які види шкоди передбачені кримінальним процесуальним законом?

5. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження про викрадення Панченком мобільного телефона в Іващенка, в результаті цього йому було завдано шкоди на суму 4 500 гривень. Під час досудового провадження Іващенко подав цивільний позов про відшкодування завданої йому шкоди. На судове засідання Іващенко не з'являвся, хоча й був належним чином повідомленим і про дату, і про час та місце судового розгляду, але ніяких клопотань до суду не подавав. У зв'язку з цим, ухвалюючи обвинувальний вирок Панченку, суддя залишив цивільний позов без розгляду.

Оцініть рішення суду. Чи має право Іващенко звернутися ще раз із цим самим позовом, якщо так, то до якої установи?

Теми рефератів та доповідей

1. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо завдання шкоди особі незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури та суду в Україні.

2. Кримінальні процесуальні гарантії права потерпілого на відшкодування (компенсацію) шкоди в кримінальному провадженні.

3. Цивільний позов як кримінальний процесуальний засіб забезпечення прав і законних інтересів осіб, яким кримінальним правопорушенням завдано шкоди.

Тема 7. Процесуальні строки та витрати

План

1. Поняття процесуальних строків та їх значення у кримінальному процесі.
2. Класифікація строків у кримінальному процесі.
3. Порядок обчислення процесуальних строків.
4. Поняття і види процесуальних витрат.

Ключові слова: розумний строк, процесуальні строки, обчислення строків, процесуальні витрати, види процесуальних витрат.

Мета – визначення поняття та значення процесуальних строків, класифікації строків у кримінальному процесі та порядок їх обчислення, поняття і видів процесуальних витрат.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття процесуальних строків та їх значення в кримінальному процесі.
2. Дайте характеристику класифікації строків у кримінальному процесі.
3. Визначте порядок обчислення процесуальних строків.
4. Визначте та охарактеризуйте поняття та види процесуальних витрат.
5. Дайте характеристику витрат на правову допомогу.

6. Дайте характеристику витрат, пов'язаних із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження.
7. Дайте характеристику витрат, пов'язаних із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів.
8. Дайте характеристику витрат, пов'язаних із зберіганням і пересиланням речей та документів.
9. Визначення розміру процесуальних витрат.
10. Відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому.
12. Цивільний позов у кримінальному провадженні. Дайте кримінально-правову характеристику.
13. Дайте характеристику відшкодування (компенсації) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.

Практичні завдання

1. Двадцятого травня 2021 року приблизно з 13:00 год до 14:00 год у гуртожитку університету в Павленка були вкрадені особисті речі: мобільний телефон та куртку. Павленко звернувся до відділення поліції. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий вніс відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань 21 травня о 19-й год 00 хв. Під час розслідування було встановлено, що кримінальне правопорушення вчинив Марченко, якому 8 червня було повідомлено про підозру.

Оцініть ситуацію. Визначте дату закінчення строку досудового розслідування.

2. П'ятнадцятого січня 2021 року о 20:00 год Кобець звернувся до поліції із заявою про викрадення з його квартири грошей – 11 тис. гривень. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий зобов'язаний не пізніше 24 годин після подання заяви внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Ураховуючи цю вимогу закону, відомості були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 16 січня 2021 року о 20-й год 50 хв.

Чи відбулося в цьому разі порушення норм кримінального процесуального законодавства?

3. Восьмого лютого о 11:00 год Павлов був затриманий на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України. Одинадцятого лютого о 10-й год 50 хв відповідно до вимог ст. 211 КПК України Павлов був доставлений до суду для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу. За результатом розгляду клопотання слідчий суддя постановив ухвалу про обрання щодо Павлова запобіжного заходу у вигляді застави і він був звільнений з-під варти 11 січня об 11-й год 20 хв.

Чи відбулося в описаній ситуації порушення закону? Якщо так, то яке саме?

4. Десятого березня 2021 року о 14-й год 00 хв. Кравченка було затримано на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України. Дванадцятого березня о 10-й год 10 хв щодо нього слідчий суддя виніс ухвалу про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком 60 днів.

Визначити дату закінчення дії ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою?

Чи зміниться ця дата, якщо вона буде припадати на неробочий день?

5. За підозрою у вчиненні кримінального правопорушення 18 квітня 2021 року о 18-й год 30 хв очевидцями був затриманий Кудря, який доставлений до уповноваженої службової особи о 18-й год 40 хв того самого дня. Протокол про затримання Кудрі складений слідчим о 18-й год 55 хв. Відповідно до ч. 1 ст. 211 КПК України строк затримання не може перевищувати 72 годин із моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК.

Визначте, коли сплине строк затримання Кудрі?

Чи були допущені порушення закону в цій ситуації?

6. Першого квітня 2021 року Ковпаківським районним судом м. Суми ухвалений і проголошений вирок, яким Кузьмука визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 289 КК (незаконне заволодіння транспортним засобом), та призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком на 3 роки. Обвинувачений Кузьмук,

вважаючи, що його інтереси порушені, вирішив оскаржити цей вирок в апеляційному порядку. Першого травня 2021 року він оформив апеляційну скаргу у відділенні Укрпошти для відправлення її до суду згідно з вимогами п. 1 ч. 2 ст. 395 КПК України.

Чи додержаний строк подання апеляційної скарги?

У яких випадках строк не вважається пропущеним?

7. Під час кримінального провадження, яке здійснювалося в м. Суми, з Полтавської та Миколаївської областей було викликано як свідків двох осіб, кожна з яких у зв'язку з виїздом до місця провадження досудового розслідування була відсутня на роботі 3 дні. Деякі слідчі (розшукові) дії проводив слідчий у м. Києві, куди він виїздив у відрядження. У кримінальному провадженні також було проведено дві експертизи, які виконували співробітники експертної служби. Під час проведення допиту одного із свідків, який не володів державною мовою, був залучений перекладач.

Визначте процесуальні витрати в описаній ситуації.

8. Мартиненко, який вчинив умисне вбивство з корисливих мотивів, був німим. Від послуг захисника під час кримінального провадження він відмовився.

Чи будуть процесуальні витрати під час цього кримінального провадження? Якщо так, то які саме?

Теми рефератів та доповідей

1. Європейські стандарти визначення строків та їх додержання в кримінальному процесі України.

2. Порядок продовження та поновлення процесуальних строків.

3. Безоплатна правова допомога в кримінальному провадженні.

Тема 8. Заходи забезпечення кримінального провадження

План

1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила їх застосування.
2. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування.
3. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.
4. Порядок застосування окремих видів запобіжних заходів.
5. Інші заходи забезпечення кримінального провадження.

Ключові поняття: заходи забезпечення кримінального провадження, запобіжні заходи, особисте зобов'язання, особиста порука, домашній арешт, застава, тримання під вартою, затримана особа, привід, накладення грошового стягнення, тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасовий доступ до речей та документів, тимчасове вилучення майна, арешт майна.

Мета – визначення поняття та класифікації заходів забезпечення кримінального провадження, загальних правил їх застосування.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття та класифікацію заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
3. Охарактеризуйте виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.
4. Охарактеризуйте накладення грошового стягнення як заходу забезпечення кримінального провадження.
5. Охарактеризуйте тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом як заходу забезпечення кримінального провадження.
6. Охарактеризуйте відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження.

7. Охарактеризуйте тимчасовий доступ до речей і документів як заходу забезпечення кримінального провадження.

8. Охарактеризуйте тимчасове вилучення майна як заходу забезпечення кримінального провадження.

9. Охарактеризуйте арешт майна як заходу забезпечення кримінального провадження.

10. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування.

11. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.

Практичні завдання

1. Директора ТОВ «Альтек» Іванова було затримано та доставлено до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Напередодні слідчим міського управління Національної поліції України було розпочато досудове розслідування за фактом привласнення Івановим майна ТОВ «Альтек», яке було йому ввірене, розміром більше ніж п'ятсот прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 5 ст. 191 КК України). Під час судового засідання захисник заявив клопотання про застосування застави як альтернативи триманню під вартою. Як гарантії внесення застави подав на розгляд гарантійний лист, підписаний головою регіональної філії Ощадбанку України. Слідчий суддя відмовив у застосуванні застави щодо Іванова, пославшись на те, що підозрюваний вчинив особливо тяжкий злочин – завдав шкоди ТОВ «Альтек», що підпадає під категорію «особливо великий розмір», а санкція статті КК України передбачає конфіскацію майна.

Дайте правову оцінку дій слідчого та слідчого судді. Охарактеризуйте процесуальний порядок застосування застави як запобіжного заходу.

2. На трасі Суми – Харків сталася дорожньо-транспортна

пригода, внаслідок якої деякі пасажери автобуса, що належав на праві власності ТОВ «Автоекспрес», зазнали тяжких тілесних ушкоджень. Під час спілкування з водієм слідчий виявив ознаки перебування останнього в стані сп'яніння. Про неадекватність поведінки водія заявили і пасажери автобуса. Це припущення підтвердилося після направлення водія для огляду на стан сп'яніння до закладу охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів.

За фактом дорожньо-транспортної пригоди слідчий розпочав розслідування кримінального правопорушення за ознаками ч. 2 ст. 286 та ст. 287 КК України.

Через 1 місяць після початку досудового розслідування слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про тимчасове вилучення посвідчення водія, що дає право на керування автобусом, дозволу на перевезення пасажирів на міжобласних маршрутах загального користування, виданого Міністерством інфраструктури України ТОВ «Автоекспрес», та клопотанням про тимчасове обмеження ТОВ «Автоекспрес» займатися перевезенням пасажирів.

Оцініть дії слідчого. Яке рішення повинен ухвалити слідчий суддя?

Розкрийте загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, що посвідчують користування спеціальним правом.

3. За підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, 15 квітня 2021 року був затриманий Волошков. Слідчий 19 квітня 2021 року направив до слідчого судді клопотання про застосування до Волошкова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посиляючись на тяжкість вчиненого ним злочину.

У процесі судового розгляду клопотання Волошков показав, що його затримання є незаконним, а підозра необґрунтованою, і просив суд перевірити доведеність його вини. Захисником були надані позитивні характеристики Волошкова за місцем роботи, проживання, довідки про сімейний

стан, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, батьків пенсійного віку та їх стан здоров'я. Також була надана довідка про незадовільний стан здоров'я самого Волошкова з діагнозом – вегетосудинна дистонія за змішаним типом, що, на думку захисника, виключає можливість перебування його під вартою.

Прокурор наполягав на обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, оскільки, по-перше, під час затримання Волошков намагався сховатися від працівників поліції; по-друге, він погрожував потерпілій розправою за давання нею правдивих показань.

Зважаючи на наведені обставини, обґрунтуйте рішення слідчого судді щодо обрання запобіжного заходу.

4. Рясному було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рясного запобіжного заходу – особистого зобов'язання, а саме – не відлучатися з населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого. Слідчий суддя задовольнив клопотання слідчого, незважаючи на заперечення Рясного щодо застосування цього запобіжного заходу, оскільки його робота пов'язана з постійними відрядженнями.

Через один тиждень Рясний на виклик слідчого не з'явився, оскільки був у відрядженні в Одесі. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рясного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, мотивувавши його тим, що Рясний порушив умови раніше обраного запобіжного заходу.

У суді Рясний заявив клопотання про обрання йому запобіжного заходу – особистої поруки. На судовий розгляд прибув рідний брат підозрюваного, який пред'явив документи, підтверджуючи родинні стосунки, а також довідку з місця роботи.

Ухваліть процесуальне рішення в кримінальному провадженні.

5. Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 209

КК України (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), було повідомлено про підозру у вчиненні цього злочину власнику фірми «Марія» Астахову, директору Буленку та бухгалтеру Васіну. Захисник підозрюваного Астахова під час бесіди з прибиральницею фірми дізнався, що за одну годину до проведення в офісі фірми обшуку її директор передав своїй знайомій Тарасенко три загальних зошити. У захисника з'явилися підстави вважати, що в цих зошитах можуть міститися дані про так звану «чорну бухгалтерію», про яку власник фірми жодного разу не зазначив, і це допоможе спростувати підозру у вчиненні ним злочину. У задоволенні клопотання захисника про виклик і допит прибиральниці як свідка та проведенні обшуку в квартирі Тарасенко було відмовлено.

Проаналізувавши положення КПК України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», визначте, яким чином захисник може отримати ці зошити?

Теми рефератів та доповідей

1. Застосування запобіжного заходу у вигляді застави: історія розвитку та проблеми застосування.
2. Аналіз практики Європейського суду з прав людини щодо додержання положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
3. Міжнародні стандарти процедури затримання та взяття під варту.

Тема 9. Загальні положення досудового розслідування

План

1. Поняття стадії досудового розслідування.
2. Форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.
3. Поняття та характеристика загальних положень досудового розслідування.

Ключові поняття: досудове розслідування, дізнання, досудове слідство, загальні положення досудового розслідування, підслідність кримінальних проваджень, взаємодія слідчого з оперативними підрозділами, кримінально-процесуальний документ.

Мета – визначення поняття стадії досудового розслідування; вивчення форм досудового розслідування: дізнання та досудового слідства.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть та охарактеризуйте стадії досудового розслідування.
2. Охарактеризуйте форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.
3. Поняття та характеристика загальних положень досудового розслідування.
4. Охарактеризуйте початок досудового розслідування.
5. Дайте кримінально-процесуальну характеристику досудового розслідування злочинів і кримінальних проступків.
6. Дайте характеристику поняття «підслідність».
7. Дайте кримінально-процесуальну характеристику об'єднання і виділення досудового розслідування.
8. Місце проведення досудового розслідування.
9. Строки досудового розслідування.

10. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Практичні завдання

1. Прокурор 9 липня вніс відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а 11 липня передав наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування. Того самого дня керівник органу досудового розслідування призначив слідчого, який здійснюватиме розслідування. Слідчий 13 липня в письмовий формі повідомив прокурора про початок досудового розслідування.

Оцініть дії сторони обвинувачення.

2. До слідчого Конотопського міжрайонного відділу СБУ в Сумській області Федосєєва надійшла заява про вчинення умисного вбивства двох осіб у м. Чутовому (Полтавської області). Слідчий зателефонував своєму товаришеві Петрову, який працює слідчим райвідділу Національної поліції Чутівського району, і той повідомив, що йому особисто нічого не відомо про вбивство в м. Чутовому. Проте вважаючи, що розслідування таких злочинів не належить до підслідності Конотопського міжрайонного відділу СБУ в Сумській області, слідчий Федосєєв направив заяву про вчинення злочину прокуророві Полтавської області для ухвалення рішення щодо підслідності проведення досудового розслідування.

Розкрийте поняття «підслідність». Як необхідно діяти в такій ситуації?

3. Під час досудового розслідування 25 травня 2021 року підозрюваний Носов заявив клопотання про надання йому усіх матеріалів досудового розслідування для ознайомлення. Прокурор 30 травня 2021 року виніс постанову, якою частково відмовив у задоволенні клопотання в частині ознайомлення з повідомленням про підозру Носова та протоколами, складеними за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Оскільки робочий день закінчувався, то для ознайомлення з іншими матеріалами досудового розслідування

Носову було надано 4 години. За цей час він просив взяти деякі документи для ксерокопіювання. Прокурор погодився і під розписку надав підозрюваному документи.

Дайте правову оцінку діям прокурора.

4. Слідчий Роменського РВ Національної поліції в Сумській області Гайворон о 6-й год 20 хв їхав маршрутним автобусом на роботу і став очевидцем дорожньо-транспортної пригоди. Під час повороту зустрічний вантажний автомобіль, яким керував Борзенко, виїхав на зустрічну смугу та здійснив лобове зіткнення з автобусом. Унаслідок цього загинули водій та пасажирка автобуса, декілька пасажирів зазнали тілесних ушкоджень. Слідчий затримав шофера вантажного автомобіля Борзенка, організував медичну допомогу постраждалим, а потім за участі співробітників ДАІ оглянув місце події, взяв свідчення в очевидців дорожньо-транспортної пригоди, а також шофера Борзенка. Під час взяття свідчення слідчий Гайворон звернув увагу на те, що Борзенко перебував у стані алкогольного сп'яніння. Після прибуття на роботу слідчий вніс відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочав досудове слідство.

Чи правильні дії слідчого? Як повинен діяти прокурор після одержання повідомлення про початок досудового розслідування?

Теми рефератів та доповідей

1. Зміст, форми й принципи взаємодії слідчого, дізнавача та оперативних підрозділів.
2. Розгляд слідчим, прокурором клопотань під час досудового розслідування.
3. Гарантії недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Тема 10. Провадження слідчих (розшукових) дій

План

1. Поняття і значення слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення.
2. Класифікація слідчих (розшукових) дій та їх види.
3. Процесуальна характеристика окремих слідчих (розшукових) дій.

Ключові поняття: слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, правила провадження слідчих (розшукових) дій, правова підстава, фактична підстава, допит, огляд, освідчування, обшук, житло особи, слідчий експеримент, експертиза, експерт, висновок експерта.

Мета – визначення поняття та класифікація і значення слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення.

Питання для самоконтролю

1. Поняття і значення слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення.
2. Дати характеристику класифікації слідчих (розшукових) дій та їх видів.
3. Процесуальна характеристика допиту як слідчої (розшукової) процесуальної дії.
4. Процесуальна характеристика пред'явлення особи для впізнання як слідчої (розшукової) процесуальної дії.
5. Процесуальна характеристика обшуку як слідчої (розшукової) процесуальної дії.
6. Процесуальна характеристика огляду як слідчої (розшукової) процесуальної дії.
7. Процесуальна характеристика слідчого експерименту як слідчої (розшукової) дії.
8. Процесуальна характеристика освідчування особи як слідчої (розшукової) дії.

9. Процесуальна характеристика експертизи як слідчої (розшукової) дії.

10. Процесуальна характеристика негласних слідчих (розшукових) дій.

Практичні завдання

1. Букіну викликали телефоном до слідчого для допиту як свідка в кримінальному провадженні щодо обвинувачення за ч. 3 ст. 185 КК України її рідного брата Вовченка.

Для встановлення психологічного контакту слідчий вирішив провести допит у «невимушеній обстановці» та записати його на диктофон. У своєму кабінеті він приготував чай, печиво, запросив до столу Букіну і почав розпитувати про її життя, розповідати деякі епізоди з власного, а пізніше завів мову і про обставини вчиненого злочину. Під час такої розмови Букіна повідомила деякі факти про злочинну діяльність її брата та його особисте життя, водночас просила допомогти «врятувати брата від тюрми». Слідчий пообіцяв допомогти лише за умови, що вона правдиво розкаже, що їй відомо з приводу злочинної діяльності підозрюваного. Після такого запевнення свідок розповіла слідчому й про інші обставини вчиненого злочину.

Одержану інформацію слідчий заніс до протоколу допиту свідка і запропонував Букіній підписати його. Остання, не читаючи, поставила свій підпис у кінці протоколу. Хід допиту фрагментарно (лише дані, що стосуються справи) слідчий непомітно для свідка записав на диктофон, вмикаючи та вимикаючи його у необхідних випадках.

Який порядок виклику свідка для допиту, і чи він був дотриманий в описаній ситуації?

Який порядок допиту свідка?

Які вимоги ставляться до протоколу допиту свідка?

Чи має право свідок написати свої показання власноручно, і якщо так, то чи необхідно складати в такому разі протокол його допиту?

Який порядок застосування звукозапису під час провадження досудового розслідування?

Чи були допущені порушення вимог кримінально-процесуального закону слідчим у цьому випадку?

Скласти протокол допиту свідка Букіної.

2. За підозрою у вчиненні розбійного нападу на гр. Міщенко 24 грудня о 21-й год 15 хв був затриманий гр. Петренко. У відділі поліції в Міщенко було взято пояснення про обставини злочину, яке вона дала відразу ж після його вчинення – 24 грудня о 20-й год 15 хв. До того ж у поясненні було зазначено, що Міщенко змогла б впізнати нападника.

Старший оперуповноважений карного розшуку Рябенко вирішив негайно пред'явити Міщенко підозрюваного для впізнання. Для цього він запросив трьох статистів, які не дуже відрізнялися за віком, запропонував підозрюваному на власний розсуд зайняти серед них місце та запросив до кабінету потерпілу. Остання відразу вказала, що напад на неї вчинив «крайній зліва чоловік». Рябенко склав протокол впізнання особи, оголосив його всім присутнім і запропонував підписати. Підозрюваний Петренко поставити свій підпис відмовився.

Чи мав право старший оперуповноважений карного розшуку Рябенко проводити таку слідчу дію, як пред'явлення особи для впізнання?

Який порядок пред'явлення особи для впізнання?

Які порушення кримінально-процесуального закону були допущені в наведеній ситуації?

Скласти протокол проведення слідчої дії – пред'явлення особи для впізнання.

3. До чергової частини Шосткинського райвідділу Національної поліції в Сумській області надійшла заява від громадянки Павленко про те, що з її квартири вчинена крадіжка матеріальних цінностей.

Прибувши на місце злочину разом із дільничним інспектором, слідчий склав протокол такого змісту: «Місцем події є квартира 13 будинку 57 на вул. І. Франка. Під час огляду

квартири виявлені сліди проникнення до неї: шибка у вікні вибита, на підвіконні виявлено чіткий слід взуття дорослої людини. За словами потерпілої, з квартири зникли домашній кінотеатр фірми «Sony», куплений нею за 400 доларів США, старовинний настільний годинник, вартості якого вона не знає, дві кришталеві вази на суму 430 грн та гроші – 3 600 грн. Обстановка в квартирі не порушена. Інших обставин, які б стосувалися справи, не виявлено. Під час огляду місця події проводилося фотографування квартири та слідів проникнення. Зауважень від учасників огляду не надійшло.

Яку слідчу дію проводив слідчий в описаній ситуації? Дайте правову оцінку дій слідчого. Складіть протокол слідчої (розшукової) дії, яку необхідно провести в наведеній ситуації (якщо зазначених обставин недостатньо – додайте необхідні).

4. Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 307 КК України, слідчому необхідно було встановити особу, яка збувала наркотичні засоби підліткам. Про цю особу дав показання свідок Савченко, який, однак, не знав ні його імені, ні місця проживання, але повідомив, що той, імовірно, працює у фірмі «Місцеве таксі», оскільки їздить автомобілем, тюнінгованим фірмовими логотипами, і заявив, що може його впізнати.

Слідчий організував спостережний пункт у диспетчерській приватного підприємства «Місцеве таксі», з якого разом із Савченком мав можливість спостерігати за кожним водієм, які з п'ятої до шостої ранку йшли на роботу. Незабаром Савченко вказав на одного із водіїв як особу, яка збувала наркотичні засоби, і його затримали.

Чи допустив слідчий порушення кримінального процесуального закону? Як необхідно процесуально оформити ці дії?

5. У ході кримінального провадження щодо вчинення злочину, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України, слідчий припустив, що листи підозрюваного Корольова до своїх родичів та захисника можуть містити важливі для розслідування відомості. На підставі цього слідчий органу досудового

розслідування відповідно до вимог ст. 251 КПК України склав постанову про накладення арешту на кореспонденцію Корольова.

Про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий повідомив Корольова та його захисника.

Оцініть дії слідчого.

6. Під час досудового розслідування було встановлено факт вчинення крадіжки речей та документів Фадєєвим з офісу будівельної компанії «Еверест» 21 грудня 2021 року. Крім того, стало відомо, що Фадєєв призначив зустріч 26 грудня 2021 року о 12-й год з Юркевичем. Припустивши, що на цій зустрічі Фадєєв передасть Юркевичу викрадені речі та документи, слідчий органу досудового розслідування звернувся 25 грудня 2021 року о 15-й год 45 хв до слідчого судді місцевого суду з клопотанням про надання дозволу на здійснення відеоконтролю за приміщенням кафе «Ажур» та аудіоконтролю Фадєєва і Юркевича впродовж 48 годин.

Слідчий суддя призначив розгляд клопотання на 11-ту годину наступного дня, мотивуючи це своєю завантаженістю. Не дочекавшись дозволу слідчого судді, керуючись ст. 250 КПК України, слідчий провів відеоконтроль за приміщенням кафе.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості виклику та допиту малолітньої та неповнолітньої особи в кримінальному провадженні.

2. Застосування примусу під час проведення слідчих (розшукових) дій.

3. Отримання зразків для експертизи: порядок проведення та процесуальне оформлення.

4. Проникнення до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді.

5. Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні.

Тема 11. Повідомлення про підозру

План

1. Поняття, зміст та значення повідомлення особи про підозру.
2. Зміст і форма письмового повідомлення про підозру.
3. Порядок повідомлення про підозру. Допит підозрюваного.
4. Зміна повідомлення про підозру.

Ключові поняття: повідомлення особи про підозру, вручення особі повідомлення про підозру, виклик особи, поважні причини неприбуття особи на виклик, привід, допит підозрюваного, зміна, зміна повідомлення про підозру, непідтвердження повідомлення про підозру.

Мета – визначення поняття та значення повідомлення особи про підозру.

Питання для самоконтролю

1. Дайте процесуальну характеристику поняття, змісту та значення повідомлення особи про підозру.
2. Охарактеризуйте зміст і форму письмового повідомлення про підозру.
3. Порядок повідомлення про підозру.
4. Охарактеризуйте допит підозрюваного як слідчу (розшукову) дію.
5. Дайте характеристику зміни повідомлення про підозру.

Практичні завдання

1. У провадженні слідчого є матеріали досудового розслідування злочинів, передбачених ч. 3 ст. 185 і ч. 2 ст. 186 КК України, відомості про які внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 3 січня 2021 року:

- Протокол допиту потерпілого Скворцова, в якому зазначено: «Третього січня я вирішив завітати до сусіда, і після

того, як вийшов зі свого будинку по вул. Петровській, згадав, що забув зачинити двері на замок. Коли я повернувся додому, то виявив, що в мене вкрадено позолочений наручний годинник марки «Tissot» вартістю 6 тис. грн, який лежав на столі в коридорі. Номер годинника за паспортом – 15203540».

- Протокол допиту свідка Леонідової, в якому записано: «Я працюю продавцем одягу в магазині «Zara». Сімнадцятого січня в мене на очах невідомий чоловік схопив із манекена плащ вартістю 3 тис. грн і вибіг із магазину. На мої крики зупинитися він не відреагував, а, навпаки, почав втікати ще швидше».

- Протокол допиту свідка Петренка, в якому записано, що 17 січня він перебував у магазині «Zara» й був очевидцем, як якийсь чоловік вибігав із плащем із магазину, а продавець кричала йому навздогін, щоб він зупинився. У цьому чоловікові він впізнав свого знайомого Анучіна, з яким він мешкає в одному будинку.

- У протоколі обшуку, проведеного 18 січня в квартирі Анучіна, зазначено, що під час обшуку виявлено позолочений наручний годинник марки «Tissot», номер якого за паспортом – 15203540.

- Протокол допиту Анюченко Петра Івановича (1977 р. н., уродженець м. Києва, який проживає за адресою: м. Київ, вул. Енергетична, 3, кв. 34, громадянин України, ніде не працює, не одружений, раніше не судимий), в якому зазначено: «Третього січня я проник у відчинені двері кв. 5 буд. 16 по вул. Петровській. Взяв наручний годинник марки «Tissot», який лежав у коридорі на столі, саме цей годинник виявлено під час обшуку моєї квартири 18 січня. Крім того, 17 січня я зайшов до магазину «Zara», схопив із манекена плащ і вибіг із ним із магазину. Ці злочини вчинив тому, що ніде не працюю, програв у карти велику суму».

Складіть письмове повідомлення про підозру Анюченку.

2. Після доставлення затриманого Павленка до органу досудового розслідування з'ясувалося, що він є адвокатом. У зв'язку з цим слідчий негайно повідомив підозрюваному про його

права, а також за погодженням із прокурором районної прокуратури вручив Петрову повідомлення про підозру.

Оцініть дії слідчого.

3. Під час проведення досудового розслідування слідчий виявив підстави для зміни раніше повідомленої підозри, яка була складена прокурором. У зв'язку з цим слідчий особисто склав та вручив підозрюваному нове повідомлення про підозру та у добовий строк повідомив про ухвалене рішення прокурора.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру?

4. Лященко був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та доставлений до органу досудового розслідування. Слідчий склав протокол про затримання, копію якого негайно вручив затриманому Лященку та повідомив, що письмове повідомлення про підозру йому буде вручено після обрання слідчим суддею запобіжного заходу.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок вручення письмового повідомлення про підозру?

Теми рефератів та доповідей

1. Нагляд прокурора за законністю повідомлення особі про підозру.
2. Сутність підозри в кримінальному провадженні.
3. Особливості повідомлення про підозру в разі неможливості безпосереднього його вручення.

Тема 12. Зупинення і закінчення досудового розслідування

План

1. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.
2. Форми закінчення досудового розслідування.
3. Закриття кримінального провадження.
4. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.

5. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

Ключові поняття: зупинення досудового розслідування, закінчення кримінального провадження, хронологічна форма систематизації матеріалів кримінальної справи, тематична форма систематизації матеріалів кримінального провадження, закриття кримінального провадження, підстави закриття кримінального провадження, обвинувальний акт.

Мета – визначення підстав і процесуального порядку зупинення та відновлення досудового розслідування.

Питання для самоконтролю

1. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.

2. Охарактеризуйте форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження.

3. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.

4. Охарактеризуйте звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

Практичні завдання

1. Під час вручення письмового повідомлення про підозру громадянин Іваненко заявив клопотання про зупинення досудового розслідування у зв'язку із тим, що він хворий на відкриту форму туберкульозу, надавши відповідну медичну довідку.

Як діяти слідчому в цій ситуації?

Які підстави зупинення досудового розслідування передбачені КПК України?

2. Під час проведення досудового розслідування встановлено, що підозрюваний Іващенко переховується від

органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Виконаними всіма слідчими (розшуковими) та іншими процесуальними діями місцезнаходження Іващенко не встановлено. На цій підставі слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування, копію якої направив прокуророві.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

Який процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?

3. Після зупинення досудового розслідування у зв'язку із тяжкою хворобою підозрюваного слідчий із метою уточнення деяких обставин повторно допитав потерпілого.

Оцініть дії слідчого.

Які слідчі (розшукові) дії дозволяється проводити після зупинення досудового розслідування?

4. Прокурор виніс постанову про зупинення досудового розслідування у зв'язку з необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, яка була оскаржена потерпілим. Слідчий суддя, скасовуючи цю постанову, зазначив про те, що такі процесуальні дії повинні бути виконані без ухвалення рішення про зупинення досудового розслідування, оскільки місцезнаходження підозрюваного за кордоном встановлено, і необхідно вирішувати питання про його екстрадицію.

Чи відповідають дії слідчого судді вимогам КПК України?

5. У результаті проведеного досудового слідства за фактом вчинення злочину, передбаченого ч.1 ст.115 КК України (вбивство, тобто умисне протиправне завдання смерті іншій людині), встановити особу, яка вчинила злочин, не вдалося. Через 15 років за допомогою проведеної експертизи ДНК було встановлено, що злочин вчинив Григоруk. Затриманий Григоруk свою вину у вчиненні злочину визнав. Розслідування було завершено, складено обвинувальний акт, який був направлений до суду. Під час судового розгляду суддя

виніс ухвалу про звільнення Григорчука від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

6. Чотирнадцятирічний Кравченко вчинив злочин, передбачений ч. 3 ст. 186 КК України (крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому). Досудовим слідством його вину у вчиненні злочину було доведено. Після завершення досудового слідства слідчий склав клопотання про вирішення питання про застосування примусових заходів виховного характеру і направив його до суду.

Оцініть правомірність дій слідчого.

Теми рефератів та доповідей

1. Підстави та умови зупинення досудового розслідування.

2. Обвинувальний акт у кримінальному провадженні та додатки до нього.

3. Ознайомлення учасників кримінального процесу з матеріалами кримінального провадження.

Тема 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

План

1. Поняття і суть оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.

2. Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування.

3. Порядок оскарження ухвал слідчого судді.

4. Порядок оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.

Ключові поняття: досудове розслідування, процедура оскарження, оскарження, оскарження дій чи бездіяльності та

рішень під час досудового розслідування, процесуальна активність суду, слідчий суддя.

Мета – визначення поняття і суть оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття і суть оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.

2. Охарактеризуйте порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування.

3. Охарактеризуйте порядок оскарження ухвал слідчого судді.

4. Охарактеризуйте порядок оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.

Практичні завдання

1. Громадянин Сидорчук, мешканець м. Конотопа Сумської області, був викликаний як свідок до слідчого 14 березня 2018 року на 10:00. Через скасування рейсу автобуса Сидорчук прибув до Конотопського РВ Національної поліції лише о 14-й годині.

Після допиту слідчий вручив Сидорчуку повістку про явку на наступний день о 9-й годині ранку для проведення впізнання підозрюваного. Переночувавши в готелі, свідок з'явився в РВ у призначений термін.

Після впізнання слідчий зазначив Сидорчуку в повістці, що його викликали як свідка, він прибув до Конотопського РВ 14 березня о 14 годині і відбув із РВ 15 березня о 12:00. Одночасно слідчий роз'яснив, що Сидорчук може отримати відшкодування понесених витрат на проїзд, а також витрати за проживання в готелі. На питання про добові слідчий заявив, що добові не входять до судових витрат і тому відшкодуванню не підлягають.

Повернувшись додому, Сидоренко 6 квітня 2018 року звернувся до прокурора зі скаргою, в якій зазначив, що за законом

за ним зберігається середній заробіток за місцем роботи за весь час, витрачений у зв'язку з викликом, і тому наполягає дати відповідну довідку. Одночасно, посилаючись на Інструкцію «Про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів», попросив виплатити йому добові за два дні.

1. Які рішення слідчого можуть бути оскаржені прокуророві?

2. Чи обґрунтовані вимоги Сидорчука?

3. Яке рішення повинен ухвалити прокурор в описаній ситуації?

2. Захисник Шевченка, до якого було застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, подав скаргу прокуророві Охтирського району з вимогою негайно звільнити його клієнта з-під варти. Прокурор, розглянувши цю скаргу, 29 травня 2018 року відмовив у задоволенні скарги, у зв'язку з тим, що наявні всі підстави для тримання під вартою Шевченка.

Захисник, не погодившись із рішенням прокурора, 5 травня 2018 року оскаржив його відмову в задоволенні скарги до слідчого судді Охтирського району, який обирає запобіжний захід до Шевченка. Слідчий суддя призначив розгляд скарги захисника, на який з'явилися захисник і прокурор, який здійснював процесуальне керівництво розслідуванням кримінального провадження щодо Шевченка.

Заслухавши учасників процесу, суддя ухвалив рішення про відмову у задоволенні скарги, і роз'яснив захисникові право оскаржити це рішення в апеляційному порядку.

1. Які рішення слідчого, прокурора можуть бути оскаржені слідчому судді?

2. Зробіть правовий аналіз описаної ситуації.

3. Під час досудового розслідування кримінального провадження щодо Іванченка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 121 КК України, захисник підозрюваного заявив клопотання про проведення допиту двох свідків події, проведення слідчого експерименту. Слідчий відмовив у задоволенні клопотання, мотивуючи це тим, що свідки сторони захисту будуть допитані в суді, і відповідно клопотання про їх допит потрібно заявляти в суді, а потреби проводити слідчий експеримент немає, оскільки Іванченко визнав свою вину повністю.

Захисник подав скаргу на рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій до слідчого судді. За результатами розгляду скарги слідчий суддя задовольнив клопотання захисника та зобов'язав прокурора провести відповідні слідчі дії.

Прокурор через п'ять днів оскаржив цю ухвалу суду в апеляційному порядку.

1. Який порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування?

2. Яке рішення повинен ухвалити апеляційний суд?

3. Складіть ухвалу слідчого судді про відмову в задоволенні клопотання захисника.

4. Прокурор м. Сум дав письмове доручення слідчому провести слідчі дії, спрямовані на викриття винних у завданні тяжких тілесних ушкоджень журналістові Лисенку. Зокрема, слідчий повинен був провести поквартирний обхід будинків, біля яких було вчинене правопорушення, визначити місцезнаходження мобільного телефона, викраденого у журналіста, та провести обшук у помешканні Панченка, щодо якого в прокурора є підозра причетності до нападу.

Слідчий відмовився виконати доручення прокурора і звернувся зі скаргою на його дії до слідчого судді та до прокурора Сумської області.

1. Які рішення прокурора може оскаржувати слідчий?

2. Зробіть правовий аналіз описаної ситуації.
3. Яке рішення повинен ухвалити прокурор області в цій ситуації?
4. Складіть проєкт цього рішення.

Теми рефератів та доповідей

1. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування.
2. Ухвали слідчого судді, що підлягають оскарженню під час досудового розслідування.
3. Види рішень за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора.

Тема 14. Підсудність та підготовче судове провадження

План

1. Поняття та види підсудності в кримінальному провадженні.
2. Поняття, суть і значення підготовчого провадження.
3. Порядок і строки підготовчого провадження.
4. Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

Ключові поняття: підсудність, види підсудності, територіальна підсудність, інстанційна підсудність, підсудність за зв'язком проваджень, підготовче провадження, критерії допустимості доказів, матеріали кримінального провадження (кримінальна справа).

Мета – визначення поняття та видів підсудності в кримінальному провадженні, визначення значення підготовчого провадження, порядку і строків підготовчого провадження.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття та види підсудності у кримінальному провадженні.
2. Охарактеризуйте поняття, суть і значення підготовчого провадження.
3. Дайте кримінально-правову характеристику підготовчого судового засідання.
4. Вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду.
5. Охарактеризуйте закінчення підготовчого провадження і призначення судового розгляду.
6. Визначте порядок і строки підготовчого провадження.
7. Ознайомтеся з матеріалами кримінального провадження (кримінальна справа).

Практичні завдання

1. Під час досудового розслідування підозрюваний Короленко та потерпілий Шавров уклали угоду про примирення. Прокурор направив обвинувальний акт та підписану сторонами угоду до суду. У судовому засіданні під час підготовчого провадження суддя відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 314 КПК України затвердив угоду та призначив судовий розгляд на підставі обвинувального акта.

Оцініть рішення судді. Який порядок проведення підготовчого судового засідання під час вирішення питання про затвердження угоди про примирення?

Той самий випадок, але підозрюваний Короленко та потерпілий Шавров надіслали до суду клопотання, в якому вони просили суд провести судові засідання без їх участі, оскільки вони помирилися та підписали угоду про примирення, а отже їх участь у кримінальному провадженні вже не є необхідною. Ураховуючи, що угоду складено відповідно до закону і прокурор проти цього також не заперечує, головуючий затвердив угоду та ухвалив вирок.

Оцініть рішення судді.

2. Після підготовчого судового засідання з кримінального провадження щодо Ткаченка, обвинуваченого в убивстві, суддя відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України постановив ухвалу про повернення обвинувального акта прокурору у зв'язку з тим, що він не відповідає вимогам КПК України. В ухвалі суддя зазначив, що підставою для повернення обвинувального акта є те, що в ньому не міститься достатньо доказів, які б підтверджували винність обвинуваченого Ткаченка. Тому направлення такого обвинувального акта до суду порушує вимоги ч. 2 ст. 9 КПК України, відповідно до якої прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження.

Чи відповідає закону рішення судді? Які повноваження судді в підготовчому провадженні?

Теми рефератів та доповідей

1. Автоматизована система документообігу суду.
2. Історія розвитку інституту кримінальної процесуальної підсудності в Україні.

Тема 15. Судовий розгляд

План

1. Поняття, суть і значення стадії судового розгляду.
2. Загальні положення судового розгляду в кримінальному провадженні.
3. Межі судового розгляду.
4. Процедура судового розгляду.

Ключові поняття: судовий розгляд, загальні положення судового розгляду, структурні елементи судового розгляду, підготовча частина, судові рішення, види судових рішень, роз'яснення судового рішення.

Мета – визначення поняття, суті і значення стадії судового розгляду.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття, суть і значення стадії судового розгляду.

2. Загальні положення судового розгляду в кримінальному провадженні.

3. Охарактеризуйте строки і загальний порядок судового розгляду.

4. Безперервність судового розгляду.

5. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді.

6. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.

7. Об'єднання і виділення судового провадження.

8. Зупинення судового провадження.

9. Межі судового розгляду.

10. Охарактеризуйте процедуру судового розгляду.

11. Дайте кримінально-правову характеристику допиту свідка.

12. Дайте кримінально-правову характеристику допиту потерпілого.

13. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження речових доказів.

14. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження документів.

15. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження звуко- і відеозаписів.

16. Дайте кримінально-правову характеристику судових дебатів.

17. Охарактеризуйте останнє слово обвинуваченого.

18. Визначте питання, що вирішуються судом під час ухвалення вироку.

Практичні завдання

1. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження стосовно Вовчука, якого обвинувачували в убивстві, розбійному нападі та двох крадіжках. Обвинуваченого захищали три захисники: Петренко, Уваров та Спиридонов, з якими він уклав відповідні угоди.

Через декілька днів судового розгляду Уваров захворів та не зміг далі брати участі в судовому розгляді. На черговому засіданні суду захисник Петренко звернувся до суду з клопотанням про ознайомлення його із матеріалами кримінального провадження та поновлення судового розгляду. Своє клопотання Петренко мотивував тим, що коли він укладав угоду з обвинуваченим Вовчуком, то взяв на себе обов'язки щодо захисту від обвинувачення його в убивстві. Від обвинувачення в розбійному нападі обвинуваченого захищав адвокат Уваров. Зараз він (Петренко) уклав з обвинуваченим додаткову угоду про його захист і від обвинувачення в розбійному нападі. Але під час відкриття матеріалів стороною обвинувачення стороні захисту після закінчення досудового розслідування він не звертав уваги на матеріали щодо інших злочинів, крім убивства. Крім того, під час судового розгляду в нього виникли питання до свідків, які давали показання про причетність Вовчука до розбійного нападу, однак цих запитань Петренко свідкам не ставив, тому що це не було предметом його захисту.

Яке рішення повинен ухвалити суд? Яка процедура судового розгляду?

2. Павленко обвинувачувався в тому, що він входив до складу злочинного угруповання та брав участь у вбивствах та розбійних нападах. Під час досудового розслідування було проведено низку негласних слідчих (розшукових) дій, якими було доведено, що Павленко брав активну участь у діяльності злочинного угруповання. У судовому засіданні під час дослідження протоколів негласних слідчих (розшукових) дій обвинувачений Павленко та його захисник заявили клопотання

про виклик та допит осіб, які брали участь у проведенні цих негласних слідчих (розшукових) дій для перевірки законності їх провадження та оцінювання їх результатів. Прокурор заперечував проти цього і заявив, що можна ознайомитися з протоколами зазначених дій із видаленням відомостей, що не підлягають розголошенню в суді, але допит осіб, які брали участь у проведенні вищезазначених негласних слідчих (розшукових) дій, є неможливим, оскільки вони є позаштатними співробітниками оперативних підрозділів.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

3. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження стосовно Немирі, обвинуваченого у вчиненні пограбування громадянина Паська, який був потерпілим у цьому провадженні. У судовому засіданні потерпілий порушував порядок, голосно висловлював зауваження на дії суду, прокурора та сторони захисту. Коли головуючий зробив йому зауваження, Пасько демонстративно вийшов із зали суду, заявивши, що він не вірить в об'єктивність та справедливість цього суду. Під час подальшого судового розгляду прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення стосовно Немирі. Після цього головуючий запропонував оголосити перерву для надання прокуророві часу для узгодження відмови з керівником прокуратури, але прокурор заявив, що ця позиція вже узгоджена. Тоді суд пішов до нарадчої кімнати для ухвалення рішення. Коли головуючий зайшов до нарадчої кімнати, але ще не встиг зачинити двері, до зали судового засідання увійшов потерпілий та звернувся до суду з проханням надати йому можливість підтримувати обвинувачення, від якого відмовився державний обвинувач.

Як у цій ситуації повинен діяти суд?

4. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо обвинувачення Марченка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, прокурор дійшов висновку про необхідність зміни кваліфікації дій обвинуваченого за ст. 115 КК України. У зв'язку з цим він з'явився на судові засідання з

новим обвинувальним актом, у якому сформулював змінене обвинувачення та обґрунтував ухвалене рішення. Копії обвинувального акта він надав обвинуваченому та потерпілому. Після цього суд продовжив розгляд кримінального провадження й ухвалив вирок.

Оцініть дії та рішення прокурора. Оцініть дії суду. Який порядок зміни обвинувачення в судовому розгляді?

5. Під час судового розгляду головуючий з'ясував, що потерпілий Мащенко не з'явився на судові засідання без поважних причин.

Чи можливий у цьому разі судовий розгляд за відсутності потерпілого?

Чи може суд застосувати стягнення стосовно Мащенко?

6. Під час оголошення складу суду і роз'яснення прав відводу обвинувачений заявив відвід одному із суддів, мотивуючи це тим, що останній був очевидцем кримінального правопорушення. Прокурор заперечував, звертаючи увагу суду на те, що суддя не був допитаний як свідок, оскільки було допитано достатню кількість свідків.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Наявність яких обставин виключає участь судді в кримінальному провадженні?

7. Під час судового розгляду було встановлено, що вбивство було вчинено не з корисливих, а з хуліганських мотивів.

Якими повинні бути подальші дії суду у зв'язку зі встановленими обставинами?

8. До судді звернувся один з обвинувачених із клопотанням про відкладення судового розгляду на 10 днів у зв'язку з тим, що його захисник бере участь в іншому судовому засіданні.

Як вирішити заявлене клопотання?

Теми рефератів та доповідей

1. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.

2. Технічна фіксація перебігу судового засідання.
3. Судові дебати: історія та сучасність.

Тема 16. Провадження з перегляду судових рішень

План

1. Поняття, суть і значення стадії апеляційного провадження.
2. Суб'єкти, процесуальний порядок і строки розгляду в суді в апеляційному провадженні.
3. Перевірка вироків і ухвал про застосування чи незастосування примусових заходів виховного і медичного характеру, ухвалених місцевими судами.
4. Поняття, суть і значення стадії касаційного провадження.
5. Особливості розгляду касаційних скарг на судові рішення, які набрали законної сили.
6. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
7. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Ключові слова: апеляційне провадження, апеляційна інстанція, апеляційна скарга, поняття, сутність, суб'єкти, вирок, ухвала, кримінальні процесуальні норми.

Мета – визначення сутності, значення та завдання кримінального процесуального права, джерела кримінального процесуального права; визначення понять, структури і видів кримінальних процесуальних норм.

Питання для самоконтролю

1. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.
2. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень. Порядок і строки апеляційного оскарження.
3. Вимоги до апеляційної скарги.
4. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги.
5. Судові рішення суду апеляційної інстанції.
6. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
7. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги.
8. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
9. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
10. Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції.
11. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.
12. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
13. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.
14. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
15. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за або виключними нововиявленими обставинами.

Практичні завдання

1. Вироком місцевого суду Матвєєва було визнано винним у вбивстві через необережність (ч. 2 ст. 119 КК України). Засуджений вирок не оскаржував, однак його захисник, вважаючи, що в діях Матвєєва відсутній склад кримінального

правопорушення, подав апеляційну скаргу безпосередньо до апеляційного суду. У ній він зазначив, що вирок суду першої інстанції є незаконним та необґрунтованим, і просив його скасувати та ухвалити виправдувальний вирок.

Матвеев, побоюючись, що його дії суд другої інстанції може перекваліфікувати на умисне вбивство, надіслав до апеляційного суду заяву про те, що він відкликає апеляцію свого захисника. Незважаючи на це, Матвеев одержав повідомлення, в якому зазначалася дата апеляційного розгляду.

Під час апеляційного розгляду суддя-доповідач повідомив Матвеева, що згідно зі ст. 403 КПК України відмовитися від апеляції може лише та особа, яка подала апеляційну скаргу. Захисник не відмовився від своєї апеляції, заявивши, що його обов'язок як адвоката полягає в цій ситуації в тому, щоб невинний був виправданий. Тоді Матвеев заявив, що він відмовляється від захисника і розриває договір із ним.

Назвіть осіб, які мають право подати апеляцію. Які вимоги закону до змісту апеляції та наслідки їх недодержання? Який порядок апеляційного оскарження? Як повинен діяти суд у наведеній ситуації?

2. До суду надійшов обвинувальний акт щодо Луньова та Задорожнього, яким на досудовому розслідуванні було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України. Саме за такою кваліфікацією дій обвинувачених прокурор підтримував державне обвинувачення у процесі всього судового розгляду.

У судовому розгляді сторона захисту не оспорювала обставини, встановлені на досудовому розслідуванні, і не заперечувала проти визнання недоцільним дослідження доказів щодо них. Суд під час ухвалення вироку дійшов висновку, що дії обвинувачених кваліфіковані неправильно і визнав Луньова та Задорожнього винними у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України.

Прокурор подав апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції і просив суд скасувати вирок на підставі

неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність і ухвалити новий вирок, яким Луньов та Задорожній були б визнані винними у вчиненні саме розбою.

Апеляційний суд погодився з позицією прокурора та скасував вирок, обґрунтувавши однак це необхідністю дослідження обставин, які не досліджувалися в суді першої інстанції, і призначив новий розгляд у суді першої інстанції.

Чи правильне рішення апеляційного суду? Назвіть підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції та його особливості. Розкрийте зміст такої засади апеляційного провадження, як недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого.

3. Вироком Ковпаківського районного суду м. Суми Черкасова було засуджено за вбивство з необережності. У вирокі суду було зазначено, що спричиняючи удар в обличчя, Черкасов не міг передбачити падіння постраждалого Макарова, який перечебився через камінь, ударився головою об бордюр і через черепно-мозкову травму помер.

Апеляційний суд Сумської області вирок суду першої інстанції за скаргою прокурора скасував і постановив новий вирок, яким засудив Черкасова за умисне вбивство. У новому вирокі апеляційний суд зазначив, що Черкасов, спричиняючи удар в обличчя Макарову, мав на меті поцілити йому в життєво важливе місце – примикання лобових пазух та очниць, що йому й вдалося. Неминучими наслідками таких дій стало завдання постраждалому травми, яка була несумісна із життям. Стосовно обставин завдання травми Макарову від удару головою об бордюр апеляційний суд у новому вирокі нічого не зазначив. Черкасов на вирок апеляційного суду звернувся з касаційною скаргою до Касаційного кримінального суду Верховного суду. Проте суд касаційної інстанції своєю ухвалою відмовив у задоволенні касаційної скарги Черкасова. У своєму рішенні касаційний суд зазначив, що апеляційний суд повно, всебічно та неупереджено дослідив усі обставини кримінального провадження та докази на їх підтвердження. Посилання

Черкасова в касаційній скарзі на обставину, що Макаров помер від удару головою об бордюр, наслідком цього стала черепно-мозкова травма, несумісна із життям, касаційний суд до уваги не взяв, оскільки таку обставину суд апеляційної інстанції своїм вироком не встановив. Згідно з ч. 1 ст. 433 КПК України суд касаційної інстанції не має права досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в оскарженому судовому рішенні.

Надайте правову оцінку дій і рішення суду касаційної інстанції.

4. Євсєєв засуджений місцевим судом за ч. 2 ст. 186 КК України до п'яти років позбавлення волі. Цим самим вироком частково був задоволений цивільний позов потерпілої.

В апеляційному порядку вирок не переглядали.

Засуджений подав касаційну скаргу на вирок, у якій просив замінити йому позбавлення волі на звільнення від відбування покарання з випробуванням, а прокурор подав касаційну скаргу, в якій зазначив, що суд першої інстанції помилково задовольнив цивільний позов частково. Суд касаційної інстанції, розглянувши кримінальне провадження за касаційними скаргами засудженого та прокурора, дійшов висновку, що скарга прокурора є обґрунтованою та підлягає задоволенню. У той самий час суд касаційної інстанції визнав, що призначене Євсєєву покарання є надто м'яким та не відповідає ступеню тяжкості злочину та особі засудженого.

З урахуванням зазначених обставин касаційний суд скасував вирок і повернув справу на новий судовий розгляд.

Оцініть рішення суду касаційної інстанції.

5. У 2016 році Іващенко був засуджений за вбивство Павленка за ч. 1 ст. 115 КК України (вбивство, тобто умисне протиправне завдання смерті іншій людині) до 12 років позбавлення волі. Свою вину у вчиненні злочину Іващенко не визнав. У 2021 році до прокуратури звернувся Ващенко, який визнав себе винуватим у вчиненні вбивства Павленка. Проведеним досудовим розслідуванням було доведено, що

вбивство вчинив Ващенко. Прокурор склав обвинувальний акт і направив його до суду першої інстанції. Копію обвинувального акта прокурор направив адміністрації місця відбуття покарання Іващенко з вимогою звільнити останнього від незаконного відбування покарання.

Чи були одержані вимоги кримінального процесуального закону в цій ситуації?

Яким повинен бути порядок дій учасників у цій ситуації?

Які підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами?

Теми рефератів та доповідей

1. Поняття, суть і значення стадії апеляційного провадження.

2. Поняття, суть і значення стадії касаційного провадження.

3. Особливості розгляду касаційних скарг на судові рішення, які набрали законної сили.

4. Порядок перегляду судових рішень справи за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 17. Виконання судових рішень

План

1. Підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

2. Строки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

3. Порядок перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Ключові слова: провадження, нововиявлені обставини, виключні обставини, заява, поняття, сутність, суб'єкти, рішення, ухвала, кримінальні процесуальні норми.

Мета – визначення сутності, значення та підстав для перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає обов'язковість рішень суду?
2. Зазначте порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
3. Назвіть органи і служби, які виконують вирок та забезпечують виконання кримінальних покарань.
4. Що таке відстрочка виконання вироку?
5. Які питання вирішуються судом під час виконання вироків?
6. Який процесуальний порядок розгляду та вирішення питань, що виникають під час виконання вироку?
7. Зазначте підстави для звільнення від відбування кримінального покарання.
8. У чому полягає суть умовно-дострокового звільнення від покарання і заміни невідбутої частини покарання більш м'яким?
9. Який процесуальний порядок застосування до засуджених примусового лікування та його припинення?
10. Визначте умови утримання осіб, засуджених до позбавлення волі.
11. Який процесуальний порядок розгляду судом клопотання про зняття судимості?

Практичні завдання

1. Кузьменко був засуджений до чотирьох років позбавлення волі. Обчислення строку відбування покарання почалося з 15 серпня 2020 р.

Назвіть дату звільнення від відбування покарання.

2. Ващенко був засуджений до восьми років позбавлення волі за вчинення тяжкого злочину. Після проголошення вироку Ващенко подав клопотання до суду про відстрочку виконання

вироку на 1 рік у зв'язку з тяжкою хворобою нирок та надав медичну довідку, що підтверджує тяжкість хвороби. Суд розглянув клопотання Вашенка та відмовив йому у задоволенні.

Надайте правову оцінку рішення суду.

Теми рефератів та доповідей

1. Нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах.
2. Процесуальний порядок застосування умовно-дострокового звільнення від покарання й заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

Тема 18. Особливі порядки кримінального провадження

План

1. Поняття кримінально-процесуальної форми.
2. Кримінальне провадження на підставі угод.
3. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.
4. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.
5. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.
6. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
7. Кримінальне провадження, що містить державну таємницю.
8. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розміщеного в Україні.

Ключові поняття: кримінально-процесуальна форма, угода про примирення, угода про визнання винуватості, приватне

обвинувачення, кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.

Мета – визначення поняття та значення особливих порядків кримінального провадження.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття кримінально-процесуальної форми.
2. Процесуальна характеристика кримінального провадження на підставі угод.
3. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.
4. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.
5. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження щодо неповнолітніх.
6. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
7. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження, яке містить державну таємницю.
8. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розміщеного в Україні.

Практичні завдання

1. Громадянинові Колосову було повідомлено про підозру у вчиненні крадіжки з квартири Нагаєва. Під час досудового розслідування Колосов виявив бажання відшкодувати шкоду Нагаєву та укласти з останнім угоду про примирення, про що повідомив слідчому під час допиту. Однак слідчий про бажання Колосова укласти угоду Нагаєву не повідомив та зазначив, що Нагаєв такого клопотання не заявляв.

Під час судового розгляду суд з'ясував, що Колосов і Нагаєв не проти укласти угоду про примирення, з приводу цього прокурор висловив негативну думку. З'ясувавши думки вищезгаданих осіб, суд ухвалив обвинувальний вирок у загальному порядку.

Оцініть дії слідчого. Які особи можуть брати участь в укладенні угоди про примирення та який порядок її укладення на досудовому та судовому провадженні? Як повинен вчинити суд?

2. Ковальову було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України (санкція статті передбачає покарання у вигляді позбавлення волі строком від двох до трьох років). Під час досудового розслідування прокурор із підозрюваним Ковальовим уклали угоду про визнання винуватості та зазначили в ній узгоджене покарання строком на 3 роки позбавлення волі. Водночас Ковальов раніше не судимий, у вчиненні злочину щиро розкається, за місцем навчання характеризується позитивно. Обвинувальний акт із підписаною сторонами угодою прокурор направив до суду в порядку ст. 474 КПК України.

З'ясовуючи обставини, передбачені ч. 4 ст. 474 КПК України, суддя під час підготовчого судового засідання дійшов висновку, що ця угода не відповідає вимогам КПК України та інших законів у частині узгодженого покарання.

Яке рішення повинен ухвалити суддя та з яких підстав?

3. Богомолів звернувся до слідчого судді із заявою про завдання йому тілесних ушкоджень. Під час реєстрації заяви у ЄРДР була внесена попередня кваліфікація, як тілесні ушкодження середньої тяжкості за обтяжливих обставин (ч. 2 ст. 122 КК України). Після закінчення досудового розслідування в судовому засіданні захисник Богомоліва ініціював укладення угоди між потерпілим і обвинуваченим, та від імені підзахисного, за його відсутності у зв'язку з хворобою, уклав угоду про примирення. На судове засідання під час підготовчого провадження з'явився Богомолів та заявив, що тілесних ушкоджень йому завдав рідний брат, тому він відмовляється від

обвинувачення і просить закрити кримінальне провадження.

Дайте оцінку дій учасників кримінального провадження. Розкрийте загальні умови кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

4. Прокурор вніс відомості до ЄРДР за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 ст. 365 КК України щодо громадянина Сахарова. Проведення досудового розслідування було доручено слідчому органу Національної поліції. Після одержання достатніх доказів для підозри Сахарова у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 365 КК України, слідчий склав повідомлення про підозру, але вручити його в день складення відповідно до ст. 278 КПК України він не зміг, оскільки Сахаров перебував за межами України. Щодо Сахарова, було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

За результатами виборів народних депутатів України Сахарова було обрано народним депутатом України.

Проаналізуйте процесуальний порядок кримінального провадження щодо народного депутата України. З якого часу на особу поширюється депутатська недоторканність? Як повинен діяти слідчий у цій ситуації?

5. Ситник вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження) стосовно Ткаленка. Захисник обвинуваченого подав до суду подання про укладення угоди про примирення між обвинуваченим та потерпілим. Обвинувачений зобов'язався відшкодувати моральну шкоду та оплатити лікування потерпілого.

Яке рішення повинен ухвалити суд? Який процесуальний порядок укладення угоди про примирення?

6. За згодою Генерального прокурора України затримано професійного суддю за вчинення тяжкого злочину та обрано до нього запобіжний захід – тримання під вартою.

Чи допущені порушення закону в цій ситуації? Якщо так, то які саме? Які особливості затримання та обрання запобіжного заходу стосовно судді?

Теми рефератів та доповідей

1. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
2. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Тема 19. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

План

1. Поняття, завдання та правова основа міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
2. Процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.
3. Сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.
4. Кримінальне провадження в порядку перейняття.
5. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

Ключові поняття: міжнародне співробітництво, міжнародна правова допомога, конфіденційність, екстрадиція, перейняття.

Мета – визначення поняття, завдання та правової основи міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття, завдання та правову основу міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

2. Охарактеризуйте процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.

3. Охарактеризуйте законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

4. Дайте кримінально-правову характеристику виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами або консульськими установами.

5. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

6. Визначте сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.

7. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

8. Права особи, видача якої запитується.

9. Охарактеризуйте кримінальне провадження в порядку перейняття.

Практичні завдання

1. Шостого травня 2021 року Шевченківський районний суд м. Києва постановив обвинувальний вирок щодо громадян Данії Йонсона та Ізельсона за вчинення ними діяння, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство, вчинене групою осіб), а 11 травня 2021 року від уповноваженого органу Данії надійшов запит до Генеральної прокуратури України про передавання засуджених для відбування покарання на батьківщині.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Які підстави та умови передавання засуджених для відбування покарання до іноземної держави?

2. Дев'ятого вересня 2020 року уповноваженим (центральною) органом України було ухвалено рішення про направлення запиту про проведення обшуку, а 22 вересня 2020 року надіслано запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом. Запит про міжнародну правову допомогу було погоджено в письмовій формі міським прокурором.

Чи була в цьому разі додержана процедура направлення запиту про міжнародну правову допомогу? Якщо ні, то які порушення були допущені? Які вимоги ставлять до змісту та форми запиту про міжнародну правову допомогу?

3. У порядку надання міжнародної правової допомоги уповноваженим органом України до Казахстану було направлено запит про проведення допиту, а також обшуку в помешканні громадянина Казахстану Морієва, який підозрювався у вчиненні кримінального правопорушення на території України. Запит було задоволено, слідчі (розшукові) дії були проведені.

Проаналізуйте ситуацію. Чи були допущені порушення під час надання міжнародної правової допомоги? Які процесуальні дії потребують спеціального дозволу?

4. У кримінальному провадженні щодо обвинувачення громадянина Німеччини Ганса в завданні легких тілесних ушкоджень громадянці Мінченко уповноважений орган Німеччини направив запит про видачу особи Ганса.

Яку відповідь повинен надати центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції)? За яких умов направляється запит про видачу особи?

Теми рефератів та доповідей

1. Екстрадиційний арешт і його сутність у кримінальному провадженні.

2. Процесуальний порядок визнання та виконання вироків міжнародних судових установ.

3. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

Список рекомендованої літератури

1. Благута Р. І. Кримінальний процес [Електронний ресурс] : підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк. – Львів : ЛьвДУВС, 2019. – Ч. 1. – 532 с. – Режим доступу : https://law.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/03/kryminal-nyu-protses_LDUVS.pdf.
2. Благута Р. І. Кримінальний процес [Електронний ресурс] : підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк. – Львів : ЛьвДУВС, 2019. – Ч. 2. – 616 с. – Режим доступу : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2820>.
3. Європейська конвенція про видачу правопорушників (Париж, 13 грудня 1957 року) // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 324.
4. Європейська конвенція про видачу правопорушників // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 1734.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин [Електронний ресурс] (дата підписання Україною 16 березня 1989 р.) : набуття чинності 27 листопада 1991 р. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_096.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.
7. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах : підписана 22 січня 1993 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 44. – Ст. 2824. – С. 328.
8. Конституція України : прийнята на П'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
9. Кримінальний процес : підручник / за ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – Київ : ЦУЛ, 2013. – 544 с.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. // Голос України. – 2012. – 19 травня (№ 90–91).

11. Кримінальний процесуальний кодекс України : нормативні документи з урахуванням останніх змін в редакції станом на 5 березня 2013 р. – Суми : ТОВ «ВВП «Нотіс», 2013. – 292 с.

12. Макаров М. А. Сроки обжалования и рассмотрения следственным судьей жалоб на решения, действия или бездействия следователя и прокурора / М. А. Макаров // LEGEA SI VIATA. – 2015. – № 5. – С. 29–30.

13. Макаров М. А. Оскарження слідчому судді рішення про затримання особи за підозрою у вчиненні злочину / М. А. Макаров // Юридична наука. – 2015. – № 5. – С. 142–147.

14. Макаров М. А. Щодо оскарження слідчому судді рішення слідчого та прокурора про початок досудового розслідування / М. А. Макаров // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2015. – № 4 (14). – С. 129–131.

15. Молдаван А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посіб. / А. В. Молдован. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 352 с.

16. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 220 від 25 берез. 1993 р. // Юридичний вісник України. – 1999. – 14–20 жовтня. – № 41.

17. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : затверджене Наказом Генерального прокурора від 17 серпня 2012 року № 69.

18. Про адвокатуру : Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.

19. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів [Електронний ресурс] : Закон України від 23 грудня 1993 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

20. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 року № 160/98-ВР.

21. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві [Електронний ресурс] : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-ХІІ. – Режим доступу : <http://uazakon.ru/zakon/zakon-o-bezopasnosti-lits-v-ugolovnom-sudoproizvodstve.html>.

22. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.

23. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ.

24. Про порядок застосування окремих положень міжнародних договорів України з питань правової допомоги у кримінальних справах у відносинах із державами-учасницями Конвенцій Ради Європи в галузі кримінального права : вказівка Генеральної прокуратури України від 10 серпня 2000 р. за № 14-3-98-00. – Київ, 2000.

25. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.

26. Про службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 282.

27. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.

28. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія / О. Ю. Татаров. – Донецьк : ТОВ «ВТП «Промінь», 2012. – 640 с.

29. Тищенко О. І. Застосування та оскарження запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в досудовому

провадженні у кримінальних справах : навч.-практ. посіб. / О. І. Тищенко. – Харків : Фінн, 2011. – 132 с.

30. Удалова Л. Кримінальний процесуальний кодекс України – новий етап у розвитку теорії та практики здійснення кримінального провадження / Л. Удалова, В. Рожнова // Право України. – 2013. – № 11. – С. 80 - 87.

31. Шумило М. Є. Охорона прав і законних інтересів особи, щодо якої здійснюється провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, на стадії досудового розслідування : монографія / М. Є. Шумило. – Донецьк : ДЮІ МВС, 2012. – 214 с.

32. Яновська О. Г. Кримінальне провадження. Процесуальні документи захисту : навч. посіб. / О. Г. Яновська, Л. Л. Лазебний. – Київ : Прецедент, 2013. – 160 с.

Словник основних термінів і понять

Близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, зокрема особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Головуючий – професійний суддя, який головує під час колегіального судового розгляду або здійснює його одноособово.

Державне обвинувачення – процесуальна діяльність прокурора або іншої уповноваженої цим Кодексом особи, що полягає в доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

Закон України про кримінальну відповідальність – законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (Кримінальний кодекс України та законодавчий акт, що передбачає кримінальні проступки).

Керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що

здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, та його заступники, які діють у межах своєї компетенції.

Керівник органу прокуратури – Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, міжрайонний прокурор, прокурор міста, району, прирівняні до них прокурори, та їх заступники, які діють у межах своєї компетенції;

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років.

Неповнолітня особа – дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Обвинувачення – твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом.

Прокурор – Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, міжрайонні прокурори, прокурори міст і районів та прирівняні до них, заступники, помічники прокурора, начальники підрозділів органів прокуратури, їх заступники, прокурори підрозділів органів прокуратури, прокурори-криміналісти, які діють у межах своїх повноважень.

Розмір мінімальної заробітної плати – грошова сума, що дорівнює місячному розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому приймається процесуальне рішення або здійснюється процесуальна дія.

Слідчий – службова особа органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, уповноважена в межах компетенції,

передбаченої цим Кодексом, провадити досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247 цього Кодексу, – голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції визначається зборами суддів із складу суддів цього суду.

Сторони кримінального провадження – з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їх захисники та законні представники.

Суд апеляційної інстанції – Апеляційний суд Автономної Республіки Крим, апеляційний суд області, міста Києва чи Севастополя, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться суд першої інстанції, що ухвалив оскаржуване судове рішення.

Суд касаційної інстанції – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Суд першої інстанції – районний, районний у місті, міський та міськрайонний суд, який має право ухвалити вирок або прийняти ухвалу про закриття кримінального провадження.

Суддя – голова, заступник голови, суддя Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційних судів областей, міст Києва і Севастополя,

районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів, які відповідно до Конституції України на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя; присяжний.

Судове провадження – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає попереднє судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, Верховним Судом України, за нововиявленими обставинами.

Учасники кримінального провадження - сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, у тому числі викривач, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник;

Учасники судового провадження - сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, представник персоналу органу пробації, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом, здійснюється судове провадження.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Відповідно до «Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців» однією з форм організації навчання нарівні з лекціями, практичними заняттями є виконання індивідуальних завдань студентами та інші форми науково-дослідної діяльності студентів.

Виконання індивідуальної роботи дає можливість студентові закріпити та поглибити теоретичні й практичні знання, одержані в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи судових і правоохоронних органів, набувати навичок дослідної роботи.

Із дисципліни «Кримінальний процес» індивідуальна робота студентів здійснюється у формі виконання індивідуального науково-дослідного завдання (далі – ІНДЗ), яке надається викладачем кожному студентові з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків та інтересів. ІНДЗ повинні бути виконані до закінчення навчального курсу.

Індивідуальна робота студентів із курсу «Кримінально-процесуальне право» передбачає:

- 1) складання анотації з прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис роботи тощо;
- 2) підготовку рефератів;
- 3) розроблення схем, таблиць;
- 4) складання термінологічних словників;
- 5) участь у роботі студентського наукового гуртка;
- 6) підготовку та опублікування наукової статті, тез, наукової доповіді на конференції та участь у конференції.

Вибір студентом ІНДЗ відбувається за погодженням із кафедрою на початку навчального року. Організацію, контроль та оцінювання якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює науковий керівник, який закріплюється кафедрою за

академічною групою. За наявності певних питань студентам рекомендується звертатися за консультаціями до наукового керівника для одержання необхідних роз'яснень щодо організації індивідуальної роботи та можливого розширення списку літературних джерел.

ІНДЗ подається на кафедру не пізніше ніж за два тижні до закінчення практичних занять у паперовому та електронному виглядах.

**Програмні питання для підготовки до іспиту
з навчальної дисципліни
«Кримінально-процесуальне право»**

1. Поняття, суть та форми кримінального процесу.
2. Кримінальний процес як специфічний вид діяльності.
3. Кримінальний процес як галузь права.
4. Кримінальний процес як галузь науки.
5. Кримінальний процес як навчальна дисципліна.
6. Взаємодія Кримінального процесу з іншими галузями права, науками та навчальними дисциплінами.
7. Завдання кримінального провадження.
8. Поняття швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування і судового розгляду.
9. Система стадій кримінального процесу.
10. Кримінально-процесуальна форма.
11. Функції кримінального процесу.
12. Характеристика кримінально-процесуальних документів.
13. Поняття, значення і класифікація засад кримінального процесу.
14. Засада верховенства права.
15. Засада законності.
16. Засада рівності перед законом і судом.
17. Засада забезпечення права на захист.
18. Засада презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини.
19. Поняття та види шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні.
20. Поняття, значення, предмет та підстави цивільного позову про відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
21. Відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

22. Поняття процесуальних строків та їх значення в кримінальному процесі.
23. Порядок обчислення процесуальних строків.
24. Поняття і види процесуальних витрат.
25. Витрати на правову допомогу.
26. Витрати, пов'язані з прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження.
27. Витрати, пов'язані із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів.
28. Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.
29. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження.
30. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.
31. Накладення грошового стягнення.
32. Тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом.
33. Відсторонення від посади.
34. Тимчасовий доступ до речей і документів.
35. Тимчасове вилучення майна.
36. Арешт майна.
37. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування.
38. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.
39. Поняття стадії досудового розслідування.
40. Форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.
41. Початок досудового розслідування.
42. Строки досудового розслідування.
43. Поняття і значення слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення.
44. Класифікація слідчих (розшукових) дій та їх види.

45. Процесуальна характеристика допиту як слідчої процесуальної дії.
46. Процесуальна характеристика пред'явлення особи для впізнання як слідчої процесуальної дії.
47. Процесуальна характеристика обшуку як слідчої процесуальної дії.
48. Процесуальна характеристика огляду як слідчої процесуальної дії.
49. Процесуальна характеристика слідчого експерименту як слідчої процесуальної дії.
50. Процесуальна характеристика освідування особи як слідчої процесуальної дії.
51. Процесуальна характеристика експертизи як слідчої процесуальної дії.
52. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.
53. Форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження.
54. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.
55. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.
56. Поняття і суть оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
57. Поняття, суть і значення підготовчого провадження.
58. Підготовче судове засідання.
59. Поняття, суть і значення стадії судового розгляду.
60. Загальні положення судового розгляду в кримінальному провадженні.
61. Строки і загальний порядок судового розгляду.
62. Процедура судового розгляду.
63. Допит свідка.
64. Допит потерпілого.
65. Дослідження речових доказів.
66. Дослідження документів.

67. Дослідження звуко- і відеозаписів.
68. Судові дебати.
69. Останнє слово обвинуваченого.
70. Питання, що вирішуються судом під час ухвалення вироку.
71. Судові рішення, що можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.
72. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень. Порядок і строки апеляційного оскарження.
73. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги.
74. Судові рішення суду апеляційної інстанції.
75. Судові рішення, що можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
76. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги.
77. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
78. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
79. Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції.
80. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.
81. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
82. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.
83. Поняття кримінально-процесуальної форми.
84. Кримінальне провадження на підставі угод.
85. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.
86. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.
87. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.

88. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

89. Кримінальне провадження, що містить державну таємницю.

90. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписане до порту, розміщеного в Україні.

91. Поняття, завдання та правова основа міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

92. Процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.

93. Законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

94. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

95. Сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.

96. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

Електронне навчальне видання

Методичні вказівки
до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи
з дисципліни **«Кримінально-процесуальне право»**
для студентів спеціальності 081 «Право»
(відповідно до вимог ECTS)
усіх форм навчання

Відповідальний за випуск О. С. Бондаренко
Редактор Н. З. Ключко
Комп'ютерне верстання О. В. Ільченка

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 5,35. Обл.-вид. арк. 5,23.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.